

Loum
Olo Iyoswo loso Poul A'amu
Loummne'no
Mtì'mokumentisofoho.
Olo Hungkuno Sìmo'mjofoho.

Olo iyoswo loso Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *tìwenti-faif* (25) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul a'amu Loumjo somne'no mtì'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso hwapìngo neso peho'ne mtì'momumentisoto. Hwapìngo neso olenoho. Poul Loum i'mofawento ango Loum sponjo tajo ango somo uhwonìmentisofoho. Oso hohosohonta Poul kakoe hunoso olenoho. A'amu Jisasìmo inìngkunyo Loumjoso kakimo ufu'mafìkujo'no kako hwaho Sìpen sopone'no wasìmo lonto imentiso sone'no mtì'mokumentisofoho. Antiyokìnjo tajo ango somta'ni nìfo'mahonìngkofi kako Anituye hungkuno liku'meefo syohoso Ngkolesiya yone'entìfi uhwajìmentohofofoho. Hiso Ngkolesiyane'nohini uhwajìmentohofomaho. O'o, ango'meemne huhumo uhwajìmentohofofoho. Esiya'ne hungkuno motasone'entìfi tajo ango Efesosìnjo a'amuso kakimo ufo'ma'mentohofofoho. Osoponta'angoso hwaho Ngkìlikìne'no hungkuno motasone'entìfi Koulinjo tafo ango somjo a'amuso ufo'ma'mentohofofoho. Oso'no Poul kakoe hunoso olenoho. Tajo ango Loumjo

a'amuso nonifo'mafikujo'no ngko Anituye hungkuno liku'meefo syoho uyimo. Ose syafihu'mentisofoho. Poul ango Koulin humanto mt'i'mokumentisofoho. Olo iyoswo Loum lomjo hungkuno simo'mjoso olenoho. Anituye yahino wopingoso simeho hi'ntnnonohino mta'ni i'mofapinyofoho. (Olo hungkuno lomjo hungkuno hwapingoso Loum sohe engo 1 honingkano we'e 17. Osopo weho.) Olo iyoswo Loumne loso a'mu Jisasimo iningkunyo kakoe yofe Fipi osimo ango Loum motayo'ne uyahotimentisofoho.

Hungkuno hwapingo homo lomjoso nakwo huno wonayono. Anitu mta'ango yahino wopingoso womano lihwasi'manji nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyihwasi womantonoho. Oso'no nakwo olo iyoswo hiloho atofu lihwasi tifi uningkohwano.

Poul kako Anituye hungkuno liku'mofo syoho hwapingo imentisofoho.

¹ Nje a'amu ango Loummjo humalofu soku, ngko Pouli'ni Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwo'ni sekune'no olo iyoswo loso semti'mokiyalokweno. Anitu kako kakoe hungkuno a'amumo liku'mofo (*apousel*) syoho'ne nihwosopo'mentiso sohwo'ni ngko Anituye hungkuno wopingo liku'mofalokweno.

² Nihu'no hohonta Anitu kakoe a'amu sohwo'ni kako kakoe hungkuno wopingo uya-honingki hofiko a'amumo nolutihwantifi hofiko iyoswomo ifalifaliyo mt'i'mokumentohofofoho.

³ Hungkuno wopingo hiso Anituye hwomu

Jisas Kɪlaisɪmne'no yoloho nalinyofoho. Anɪtuye hwomu Jisas Kɪlais sohwo kako Ntefitiye temtitofo somta'ni kako a'amu imo'nɪmentisofoho. ⁴ Oso imo'nɪmentiso huhwo sohwo kako poyo imo'nɪngkahonɪngki Anɪtu kakoe yokumpohn'nyo'nji Jisas Kɪlaisɪmo apa'no songo ulɪka'mentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Jisas Kɪlais kako honɪngkano wonyo nɪhu'no ane hweho. Kako Anɪtuye Hwomu Ne hweho. ⁵ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kɪlais kako yo'mayo wopɪngoso nakumo naloho'mentiso so'no Anɪtu kako a'amu honɪngkano wonyo'njo somne'no hitoho ulofahonɪngki kakoe hungkuno liku'mofo (*apousel*) syohoso ntapmmentisofoho. Nontopahonɪngki nje sɪmeho wopɪngo'nji syoho hiso yontanɪngko a'amu angomeemjoso hofɪko Anɪtuye hungkunomo upo'nalokwofo. Oso hungkuno homo somo sɪmeho hi'ntnnono uyɪkuji tɪfi inɪngkafitne'ento syoho hiso ntapmmentisofoho. Oseso a'amu pi'nɪngo engo hofɪko Kɪlaisɪye yofe engo woho'nomantifeho. ⁶ I sekwo a'amu temtitofo kengo mta'ango angou Loum humalofosoku Jisas Kɪlais kako'nji makotɪku'nyo'ne johoselahonɪngki osomo sekwo tɪfi inɪngkwalokwofo.

⁷ Oso'no sekwo a'amu Loum soku, Anɪtu sekumo sɪmeho wopɪngo sejopalokunjoso kakoe mehomi ne imo'nyo'ne sehwsopo'mentisoso sekumne'no olo iyoswo loso semtɪ'mokiyalokweno. Nanɪngkwohwo Anɪtu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kɪlaisɪ'nji siko'monta'i siko sekumo yo'mayo wopɪngo selohofohosɪsɪ sɪmeho pompenjiyo

wosejopanjiyoho.

Poul kako a'amu ango Loum humalofo somo uhwonyo so'no umo'n'ingkohoho.

⁸ S'imo'mo ngko olo so'no waselimonne'no yohono. A'amu ango'meemjoso hofiko sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyakolokwofo so'no hnnalokwofo. Ngko ose upa'nonji Jisas Kilais kako wopingo seloho'mentiso so'no ngko Anitumo isamoyoka ulalokweno.

⁹ Ngko Anituye hwomu sohwoe syoho so'no hi nimo'n'ingkan'ngki kakoe syoho ulohofiyo sohwo'ni kakoe hungkuno wopingo luti'hwelokweno. Oso'no Anitu kako ngkimo nohon'wo'n'ing'kiso sohwo olo hungkuno selalokwe loso nehopeho huno uyohoho. Sikuno huhwo huhwi ngko kakimo jomo uli'wo'n'ingkohe sohonta ngko sekumne'no jomo uli'wo'n'ingkohe hwo'nyoho.

¹⁰ Ngko Mpohumo ulontneso ole, Ngko ango Loumne'no wawomne'no yohono. Kiko eno ntohoji ngkimo hon'ngkano hmfon'hwajo. Ose uli'wo'n'ingkohefoho.

¹¹ Ou, nehopi. Ngko sekumo wasehonimonne'no yohono. Anituye Towahuno Wopingo sohwo ngkimo yo'mayoso ntapmmentisoso wosejapmmonne'no yohono. Oso hiso sekwoe huyo'mangomo yokumpohn'nyo sesosofitofonefoho.

¹² Ngko sekumo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo somo sehoni'mo oso hiso ngkimo yokumpohn'nyo wan'isofito'montonoho. Oso'no sekwo nje simeho hi'ntnnono uyo somo nohon'ngkuji oso hiso sekumo yokumpohn'nyo

wasesosofito'montonoho. Oso'no nakwo ufo'mo'nantanoho. ¹³ Nje a'amu soku, sekwo olo so'no huno fi'syafi'hupmno. Si'kuno engolopohamo ngko sekumo wose'ma'monji imote hwo'nyoho. Ngko Anituye hungkuno selahon+i'mo a'amu temtifo kengo kengo nom'ne somo ulahon+ngko hofiko Anituye hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono umentohofu hopa sekwo simeho uyife nningkohoho. Sekwo ose ifijo'manji nje syohoso ne umo'nimontonoho. Ose ko nimo'ninkisoso honingkanoso piku'naweho. ¹⁴ Anitu ngkimo a'amu hopi'nonohino somo kakoe hungkuno liku'mofone syoho ntapmmentiso so'no a'amu Ngkilik so'nji a'amu temtifo kengo nom'ne so'nji a'amu atofu jo'ne huno'njo so'nji a'amu huno ane'njo so'nji osomo kakoe hungkuno woluthwamne'no yohono. ¹⁵ Sekwo a'amu Loum humalofu hokune'no Anituye hungkuno sejo'ne nimo'ninkahonjo'no humaleno.

Anituye hungkuno yokumpohn'nyo neso olenoho.

¹⁶ Ngko Anituye hungkuno sejo'ne won+mango monningkiyohoho. Hwap+ngoso olo hungkuno wop+ngo hiso Anituye yokumpohn'nyo hi'njoso a'amufe yahino wonyo somta'ni isihutofomayo'ne hwap+ngofoho. Hungkuno loso simo'mo a'amu Juta somnefoho. Osopo a'amu temtifo kengo mta'ango somnefoho. A'amu oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyikujo'no Anitu oso a'amu homo somo asomo ut+manefoho. Kako hofikoe honingkanu wonyo somta'ni isihutofomanefoho.

sohumo muhwonyo'njo ko ihwasi nakwo kakoe yahino so'no huno ole nayonefoho. Anitu kakoe yokumpohn'nyo hwofilo'nnyoso ne'no nowentihwonefoho. Kako honingkano wonyo ni'hu'no ane hweho. Oso hiso'no kako Anitu ne hweho. A'amu hofiko Anitumne'no huno mosyafisiyo'njo ikujo'no Anitu kako tohino engo uyoso sohonta hofiko hungkuno anefoho. O'o, hofikoe syohofoho.

²¹ Hwapingoso hofiko Anitumne'no huno ko uyonteso hofiko kakine'no huno nto'no mosyafisiyo'njo yontifi Anitu yo'mayo wopingo ulohofiwo'n'ngkiso so'no kakoe yofe moho'nomayo'njo yontifi isamoyoka mujo'njo iwo'n'ngkohofofoho. Oso'no hofikoe huno ilo'nnyo'njo humantifi hofiko omomonnyofoho. Sikwo'mjoho'mo humawo'n'ngkohofofoho.

²² Hofiko yokumpohn'nyo imo'nontifi nakwo huno'nji'nwoho. Hwasyo hnnontifeso hwapingoso hofikoe hunoso sojo pa'nyo'njofoho.

²³ Hofiko Anitu mape'nyo'njo songo ne'no humayo sohwoe yofe engo somo hohujo ikinjaofontifi hofiko hwahoponjo a'amufe huyo'mango'nji tongo yihufu homa osohwafe huyo'mango mt'i'mokuhumajontifi osomo hwomtame uloho'motofofoho.

Yahino wonyo kengo kengoso olenoho.

²⁴ A'amu Anitumo hohujo ikin-
jaofiwo'n'ngkohofo so'no Anitu kako
hofikimo nuliko'mahoningki hofiko
yo'mayo yahino wonyoso hofikoe
simeho umo lonteso yahoningki osomo

in+ngkawowo'n+ngkohofofoho. Oso'no hofiko kifosyoho yahino loho'nontifi hofikoe a'apahomo wonyo imokin+wo'n+ngkohofofoho.
²⁵ Oso a'amu ose sohwa hofiko Anituye hungkuno ne'njo somne'no nakwolaho lontifi hohujo ikinjaofontifi hofiko hungkuno hwasyo somo in+ngkawowo'n+ngkohofihwafoho. Anitu kako yo'mayo hwap+ngo ne'njo sohumne'no huno mosyaf+siyo'njo yontifi Anitu kako yo'mayo mt'i'mokumentiso somne'no hwomtame ulohofontifi osomo in+ngkawowo'n+ngkohofofoho. I nakwo a'amu hn'nwi Anituye yofe engo somo engolopohamo woho'nomehwano. Olo hungkuno loso nehopeho.

²⁶ A'amu Anitumne'no hohujo ikinjaofontifi yahino wonyo ne'no iwo'n+ngkohoho so'no Anitu nuliko'mahon+ngki hofiko yahino wonyo nihu'nahone iwo'n+ngkohofofoho. Moya'mi sofa hofiko hwehwanji nto'no mohumayo'njo yontifi hofikoe simehoso nom'ne famne'no fefoyo umosiyahon+ngki hofiko nom'ne moya'mi sofanji yahino wonyo loho'n+wo'n+ngkohofofafoho. ²⁷ Hwe huhwanji hofiko hofikoe ape'nji nto'no mohumayo'njo yontifi hofikoe simehoso nom'ne hwe sohwanne'no fefoyo umosiyahon+ngki hofiko kifosyoho loho'n+wo'n+ngkohofihwafoho. A'amu hofiko oso yahino wonyo hiso yontifi hofiko won+mango munyofoho. Oso yahino wonyo hiso hofikoe a'apaho hofikoe huno osomo wonyo umokin+montonoho.

²⁸ A'amu hiso hofiko Anitumo hohujo

ikinjaofontifi hnnimentohofi, Anitumne'no
 huno syafisiyoso peho'neto. Yo'mingo'maho.
 Ose yahon'ngkofi Anitu ulimento, E'wano.
 Sekwo sekwoe huno wonyo somnohini
 hmn'ngkamno. Ose ulahon'ngki hofiko yo'mayo
 yahino wonyo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso
 iwo'n'ngkohofofoho. ²⁹ Ose yontifi
 yo'mayo yahino wonyo pisakino'njoso
 yontifi nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi
 umo'n'ngkahon'ngki nom'nemo wonyo
 ulohof'wo'n'ngkohofofoho. Nom'ne yahinoso
 olenoho. A'amu wop'ingo humalofo somne'no
 simeho tohino umn'wo'n'ngkisofoho.
 Hofiko nom'ne a'amu somo fon-
 jasy'wo'n'ngkohofofoho. Yoka hnnontifi ikujoho
 fongkin'wo'n'ngkohofofoho. Hwasyo hungkuno
 lontifi nom'ne a'amumne'no huno wonyo
 syafisy'wo'n'ngkohofofoho. Oso'nji nom'ne
 a'amu somo wonyo umokuwo'n'ngkohofofoho.
 Oso hofikoe yo'mayo wonyo hiso
 hofikimo nihu'no toyo yamo'nnyofoho.
 Hofiko nom'ne a'amu somne'no sitofo
 ul'wo'n'ngkohofofoho. ³⁰ Hofiko a'amufe
 yofe wonyo umokuwo'n'ngkohofofoho.
 Hofiko Anitumo simeho wonyo uyontifi
 mangohwa imo'n'wo'n'ngkohofofoho.
 Hofiko mango engo lontifi yokumpohn'nyo
 imo'n'wo'n'ngkohofofoho. Ose yontifi hofikoe
 yofemnohini ho'noma'n'wo'n'ngkohofofoho.
 Hofiko nom'ne yahino wonyo songo tipemantifi
 osomo iwo'n'ngkohofofoho. Ose yontifi hofiko
 kan'ngkwowho ya'uye hungkunomo hwotoho
 fewo'n'ngkohofofoho. ³¹ Hofiko huno anefoho.

Yo'mayo hungkuno lontifeso oso hungkuno hiso ne mmo'nyofoho. Oso hofi'ko hofi'koe a'amu afa ne somne'no simeho muyiwo'n'ingkiyohoho. Nom'ne somne'no hitoho mulofefoho. ³² Anituye hon'ing'kano hungkunoso olenoho. A'amu oso yahino ose iwo'n'ing'kisososo kako nope'n'ingkuhwosi kako tohino engo manefoho. Anituye hungkuno ose naliwo'n'ing'kisofoho. A'amu hiso hofi'ko hungkuno homo somo huno ko uyahon'ing'ki hofi'ko yahino wonyoso ne'no iwo'n'ing'kohofoho. Oso'nohini'maho. O'o, a'amu hiso hofi'ko a'amu yahino wonyo'n'jo so'n'ji yajopohi'nontifi iwo'n'ing'kohoho sofe yofe hi ho'nomawo'n'ing'kohofoho.

2

A'amufe hon'ing'kano wonyo somo ikwolofo yahinoso Anitu ito'no m'hwaj'wo'n'ing'kiso hweho.

¹ I, nje a'amu soku, oso yahino wonyo hiso'no seloheso sekwo huno ole so'no fi'syafi'hupmno. Sekwo nom'ne a'amu somne'no wonyo kuyoho eso uliwo'n'ing'kohoho. Oso hungkunoso sekwo anga'no anga'nohino sokune'no selalokweno. Sekwo hokunonji hon'ing'kano wonyo'n'jo kuyoho. Oso'no sekwo wonyo kuyoho ulalokwofoso hofi'ko'nohini'maho. O'o, sekwo hokunonjoho. Yo'mayo hofi'ko yiwo'n'ing'kohofoso sekwo hokunonji yalokwofo. Oso'no sekwo nom'ne a'amu somne'no hungkuno ane kuyoho. ² Nakwo huno ole nayohi, Anitu kako a'amu hon'ing'kano wonyo'n'jo sofe wonyo somne'no tohino uyo yahinoso

nto'nohinoho. ³ Nje a'amu soku, nom'ne a'amu somne'no wonyo kuyoho ulalokwofoso oso wonyo iwo'n'ingkohoho hiso sekwo hokunonji ifijo so'no sekwo huno ole losyofisyalokwofo, Anitu kako nom'ne a'amu somo tohino uyoso sohonta kako ngkimo tohino montaponehoho. Ose losyofisyalokwofo. ⁴ I, Anitu kako ngkimo simeho wopingo ntapwo'n'ingkiso so'no kako nje hon'ingkano wonyo somne'no tohino komo'no montaponehoho. Oso'no olo hon'ingkano wonyo homo somo ne'no umonnoho. Kiko huno ose losyofisyalokuno. I kiko olo so'no huno makiyotaho. Anitu kako tohino komo'no mokijape hwapingoso kiko jije hon'ingkano wonyoso hohujo ikinjaofohoji kakoe yahino wopingo somo in'ingkayo so'no umo'n'ingkahon'ingki kohontohumaho. Kiko huno ose makiyotaho. ⁵ Sekwo sekwoe hon'ingkano wonyo somne'no yokumpohn'nyo imo'nontifi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'n'ingkohoho kuyoho. Jije wonyo hiso engo mihu'mokalokuno. A'amufe hon'ingkano wonyo somne'no Anitu kakoe simeho tohino umnalokunjo so'no oso sikuno sekwoe hon'ingkano wonyo somne'no hungkuno ikwolopijo sohonta tohino engo mapitnefoho. Oso yahino hiso ito'nohinoho. ⁶ Oso Sikuno Engo homo somo Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo yo'mayo yahino nakwo ihwaso so'no yano nalofiyonefoho. ⁷ A'amu fehohnjoso hofiko Anitu'nji ango wopingo sopone'no humane'entifi hofiko Anitu wopingo kuyoho nalone'entifi hon'ingkano wopingo somo

in'ingkowalokwofo. Oso a'amu somo Anitu kako angongo ne'no humayo'neso uyonefoho. ⁸ A'amu fehohnjoso hofiko huno hofikine'no syafi'hu'nontifi hofiko Anituye hungkuno ne'njo somo hwotoho fentifi hon'ingkanono wonyo somo in'ingkawowo'n'ingkohoho somne'no Anitu kako simeho tohino umningkuhwoso'no tohino engo uyimontonoho. ⁹ A'amu hopi'nono hon'ingkanono wonyo'njo somo yo'mayo yo'mayo tango u'ma'montonoho. A'amu Juta Anituye hungkuno simo'mo upa'nimentohoho so'nji temtifo kengo kengo so'nji tango mapitnnefoho. ¹⁰ I, a'amu hon'ingkanono wopingo iwo'n'ingkohoho somne'no Anitu kako wopingo kuyoho ul'hwosi yofe engo uy'hwosi hofikoe simeho somo pompengo ufisyimo'montonoho. A'amu Juta so'nji temtifo kengo kengo somne'no. ¹¹ Ou, Anitu kako a'amufe yofe engo so'no temtifo so'no huno mosyafisiyo'njo iwo'n'ingkisofoho. O'o, a'amufe yahino somnohini uhwononteso wopingo'nji wonyo'nji yano ulofiwo'n'ingkiso hweho.

¹² A'amu Mousesiye hon'ingkanono hungkuno somo huno muyoso hofiko hon'ingkanono wonyo imentohoho so'no Anitu kako tohino uyonefoho. A'amu Juta Mousesiye hon'ingkanono hungkuno somo ko upa'nimentohofoso hon'ingkanono wonyo imentohoho so'no Anitu kako oso a'amu homo somo tohino uyonefoho. Oso'no Anitu ole ulonefoho. Sekwo hon'ingkanono hungkuno sejape somo tifi min'ing kayo'njo kuyoho. Anitu kako ose ul'hwosi tohino engo uyonefoho. Ihwoni. Anituye yano ilofu yahinoso ito'nohinoho.

¹³ A'amu hon'ingkanono hungkuno ko upa'nontifi

minɨngkayo'njo somo Anɨtu ole ulonefoho. Nje mehomi hwasɨ'maho. O'o, a'amu honɨngkano hungkuno somo nto'no inɨngkafijoso hofɨko Anɨtuye mehomi ne imo'nɨfitnnefoho. ¹⁴ A'amu temtitofo kengo fehohnjoso hofɨko Anɨtuye honɨngkano somne'no huno muyo kohi hofɨkoe huno mta'ni honɨngkano wopɨngo tɨpemantɨfi hofɨko Anɨtuye honɨngkano hungkunomo inɨngkowalokwofo. Hofɨkoe huno wopɨngo tɨpema'mentohofoso honɨngkano hungkuno pa'nyo imo'nɨmentisofoho. ¹⁵ A'amu fehohnjoso hofɨko Anɨtuye honɨngkano hungkuno somne'no huno muyo kohi hofɨkoe yahino wopɨngo somo inɨngkowentanɨngkofi uhwonontani oso'no nakwo huno ole nayohi, Anɨtu kako oso a'amu sofe sɨmeho so'mo kakoe honɨngkano hungkuno ho'nahumentisofoho. I oso'no oso a'amuso hofɨko hofɨkoe huno mta'ni huno ole syafɨsyɨwo'nɨngkohofi, Oso honɨngkano wonyoso mimnehono. Olo yahino wopɨngo somo unɨngkamo. Hofɨkoe huno mta'ni ose syafɨsyɨwo'nɨngkohoho. Oso'no hofɨko honɨngkano hungkuno somne'no yano ulofinɨwo'nɨngkohoho. ¹⁶ Sɨkuno nom'ne somo Anɨtu kako Jisas Kɨlaisɨmo a'amufe huno hiyaso'mo wojoso ikwolofone uhwajonefoho. Oso hohosohonta a'amu yo'mayo yahino wonyo hiyaso'mo imentohofoso utɨhwa'nyopo i'mofapɨhwoso'no hofɨkoe huno mta'ni yano ilo'nɨfitnnefoho. Oso hiso'no Anɨtuye hungkuno wopɨngo selɨwo'nɨngkoheso osohifofo.

A'amu Jutaso Anɨtuye honɨngkano

*hungkunomo nto'no in'ingkaŋfijo'manji
hon'ingkanano hungkuno hiso ufo'ma'montonoho.*

¹⁷ A'amu Juta soku, sekwo huno ole konyofisyalokwofo, Nakwo a'amu Juta hn'nwi Anituye a'amu ne'nwoho. Anituye hon'ingkanano hungkuno huno neyalokunjo so'no Anitu a'amu wop'ingo kuyoho nalonefoho. Sekwo huno ose konyofisyalokwofo. ¹⁸ I, a'amu Anituye hon'ingkanano hungkuno sekumo nto losetihwamentohoho so'no sekwo yo'mayo yahino wop'ingo Anitu umo'nalokunjo so'no sekwo huno nto'no seyohoho. Oso'no yo'mayo hon'ingkanano wop'ingo somne'no yano ito'no ilofihwatnniwo'n'ingkofo. ¹⁹⁻²⁰ Oseso sekwo a'amu Juta soku huno ole syofisyalokwofo, Nakwo Anituye hon'ingkanano hungkuno'nji kakoe hungkuno ne'njo huno nayoso'no nakwo a'amu Anituye hon'ingkanano hungkuno huno muyo t'impiniyo pa'nyo somo hon'ingkanano utihwayoso hoponoho. Nakwo oso a'amu homo somo sikwo'mjoho so'mo humalofo somne'no pomponaho'nwoho. Nakwo a'amu huno ane somo lutihwayoso hoponoho. Nakwo a'amu mehomi we'e pa'nyo sofe hungkuno lutihwayo'nwoho. Ose syofisyalokwofo. ²¹ Kiko nom'ne a'amu somo lutihwawo'n'ingkinosohwosi kiko huhwosi molutihunyoso peho'neto. Kiko nom'ne somo hufo iyo'eno uliwo'n'ingkinosohwosi yo'mayoso hufo peho'no yalokuno. ²² Kiko ole liwo'n'ingkinosohwosi, A'amu ape mayo yahino somo wonyo imokohotoho. Ose ulonji kiko huhwosi oso yahino wop'ingo homo somo wonyo imokalokuno. Kiko ole liwo'n'ingkinosohwosi,

hwe hwoso hwasyo anitu hwahoponjo sohwo ngkilaho. Ose lonji kiko hofikoe hwasyo anituye ango mta'ni yo'mayoso malokuno. ²³ Kiko jije yofe ho'noma'nonji ole liwo'n'ngkino, ngko Anituye hon'ngkano hungkuno so'no huno niyohoho. Ose lonji Anituye hungkuno homo somo min'ngkayo'njo hwotoho fenji Anituye yofe wop'ngo somo wonyo imokalokuno. ²⁴ U, Anituye hungkunoso ole nalohi, A'amu Juta soku, sekwo Anituye hungkunomo hwotoho fewo'nontan'ngkofi a'amu temtitofo kengoso hofiko nosehonontifi Anitumne'no sitofo lalokwofo.

A'apaho sihu kolo'nyo yahinoso a'apahomne'maho. O'o, simehomnefoho.

²⁵ Anituye hon'ngkano hungkunomo nto'no in'ngkahuji'manji jije a'apaho sihu kolo'nyoso wop'ngofoho. U, kiko jije a'apahomo sihu kolo'nyo'manji Anituye hon'ngkanomo min'ngkusoso u, a'apaho sihu kolo'nyo yahinoso ne anefoho. ²⁶ I, a'amu temtitofo kengo a'apaho sihu makolo'nyo'njo somta'ango sohwo kako Anituye hon'ngkano hungkunomo hofiyo'no in'ngkaweso'manji oso huhwo sohomo Anitu kakimo ole ulimontonoho. Kiko nje a'amu ne hwosoho. ²⁷ I, sekwo a'amu Juta soku, a'apaho sihu kolo'nyo'ne yahino hi'njo soku, sekwo Anituye hon'ngkano hungkuno sekwoe ahomo weho. I sekwo oso hungkuno homo somo hwotoho fewo'n'ngkohoho so'no a'amu temtitofo kengo mta'angoso hofiko Anituye hungkuno momokosyohumunyofo hofiko oso

hungkuno homo somo ito'no iningkowalokwofo so'no oso homo somo a'amu Juta soku sekwo uhwoningkuji sekwo huno ole waseyono. U, nakwoe yahinoso ito'nohino'maho. Huno ose waseyimontonoho. ²⁸ A'amu Juta somo Anitu kakoe hungkuno mokosyohumayo'ne uhwosopo'mentisofoho. A'amu Juta fihwo kako kakoe a'apaho sihu kolo'noso so'no kako Anituye a'amu ne imo'nimentisotaho. O'o, oso a'apaho sihu kolo'nyoso a'apahomne'nohinoho. ²⁹ Anituye a'amu ne imo'nyo'ne yahinoso a'amu fihwo kako kakoe a'apahomnohini yo'mayo loho'nyoso hopo'maho. O'o, Anituye a'amu ne sohwo kako Anitumne'no huno ne'no syafisyiwo'ninkiso sohwo kako Anitumo simeho uywo'ninkiso hweho. Oso a'amu huhwo sohomo Anitu kakoe a'amu ne umokiyoso honingkano hungkunoso umokumentiso'maho. O'o, Anituye Towahuno umokumentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako olo hwaho lopo yofe engo ane hweho. I oso'no Anitu kako oso a'amu sohomo yofe engo umasofoho.

3

Yahino wonyo sohwo kako yahino wopingo somo hwotoho mafenohoho.

¹ A'amu Jutaso a'amu temtifo kengo mta'ango somo yakolofoso pipilo. A'amu a'apaho sihu makolo'nyo sohwo a'amu a'apaho sihu kolo'nyoso yakolofoso pipilo. Osenoho. ² A'amu Juta somo Anitu kakoe hungkuno mokosyohumayo'ne uyimentisofoho.

Oso'no a'amu Jutaso nom'ni hwamo uyakolo'mentohofofoho. ³ I oso'no a'amu Juta fehohnjoso oso hungkuno homo somo tifi min'ngkayo'njo yontifi nto'no min'ngkammentohofofoho. I hofiko Anituye hungkunomo simeho muyo'njo imentohofoso'no Anitu kako kakoe hungkuno hiso a'amu Juta somo uyimentiso so'no Anitu in'ngo umontolaho. ⁴ Nihu'no awonoho.

Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi hwasyo hungkuno liwo'n'ngkuhwono. I Anitu kako'nohini kako hungkuno nehopi'nohino hweho. Yo'mayo so'no liwo'n'ngkisoso ne imo'n'wo'n'ngkiso hweho. A'amu Anituye hungkunoso mt'i'mokumentohofoso'no hwa ole mt'i'mokumentohofi, Anitu sohwo si kiko jije hungkunoso ne'njo'nohino hwosoho.

A'amu hofiko jije hungkuno somne'no hungkuno kilifijoso u, kiko uyakolo'monnoho.

I oso'no a'amu hopi'nono hofiko jije hungkuno nehopi'nohino so'no huno uyimontonoho.

Ose mt'i'mokumentohofofoho.

⁵ Sekwo huno pipi seyohoho. Nakwo yahino wonyo iwo'n'ngkuhwone so'no Anitu kako tohino nejaposo somo a'amu nahon'ngkuji ole wolantifeho. Anituye yahino ito'no in'ngkayo'ne m'hwajiyo'ne yahinoso wopingofoho. Ose likuji Anituye yofe woho'nomantifeho. Oseso nakwoe yahino wonyo iwo'n'ngkuhwone Anituye yofe engo imokalokuhwono. A'amu fehohnjo huno ose syofisyalokwofo. Oso'no hofiko ole wolantifeho. Nakwo yahino

wonyo iwo'n'ingkuhwoneso Anituye yofe engo imokalokuhwone'manji kako tohino nejapeso wop'ingotaho. Oso a'amu hwahoponjofe hunofoho. ⁶ Oso a'amu sohwa huno ane hwafoho. I Anitu kako nakwoe wonyomne'no yano monalofiyo'manji kako hwe moya'mi hopi'nonohinofe hon'ingkano wonyomne'no yano pipi ulohmmontolo. ⁷ A'amu fehohnjoso hofi'ko Anitumo olo so'no yoka ulalokwofo, A'amu hofi'ko nje fesyohumayo wonyo somo nohon'ingkujo'no Anituye hungkuno ne'njoso uti'hwaniyopo i'mofapi'hwosi hofi'ko Anituye yofe engo woho'nomanti'feho. Oso'no Anitu kako ngkimo wonyo hwosoho eso peho'no ntantofoho. Nje yahino wonyo somne'no tohino peho'no ntopantofoho. ⁸ Oso yoka hungkunoso ne'njo'manji a'amu fihwa ole wolanti'feho. Nakwo hon'ingkano wonyo ne'no uyano. Olo hon'ingkano wonyo hiso ne'no yaso'manji a'amu hofi'ko Anituye yofe engo woho'nomanti'feho. Oso hwasyo hungkuno hiso huno nosyofi'sy'hwalofo. A'amu fiso hofi'ko olo hungkuno loso'no ngko Pouli'ni limale so'no hofi'ko hwasyo lalokwofo. Hofi'ko nje yofe monje eni'syalokwofo. A'amu hiso hofi'ko oso hwasyo hungkuno somne'no tohino mayoso hoponoho.

A'amu hopi'nono hon'ingkano nto'nohino somo nto'no mohumulofe.

⁹ Oseso nakwo a'amu Juta hn'nwi nakwo nom'ne a'amu somo nuyokolofanetaho. Ni'hu'no awonoho. Temtitofe kengo so'nji nakwo a'amu Juta hn'nnonji hon'ingkano

wonyomo humalohwono. ¹⁰ A'amu Anituye
 hungkuno mtì'mokumentohofò sohwa ole
 mtì'mokumentohofi,

A'amu anga'nohinohwo honìngkano
 wopìngò'njohwo mohumuyoho. O'o,
 a'amu hopi'nonohinoso honìngkano
 wonyomo humalofo.

¹¹ A'amu anga'nohino fihwo kako honìngkano
 wopìngò somne'no huno'njohwo
 imo'nonto Anìtu'nji humamne'ento
 honìngkano wopìngò tìpemanto
 mohumuyoho.

¹² O'o, a'amu hopi'nono honìngkano hwasyo
 somo nto hwasopee'mentohofò.

Nohwasopeemofontìfi Anìtumne'no hohujo nto
 ikinjao'mentohofòfoho.

A'amu anga'nohino fihwo kako honìngkano
 wopìngòmo inìngkuno sohwo mohumuy-
 oho. Nìhu'no awonoho.

¹³ A'amu a'mopijohino mta'ni pisakino
 wawo'nìngkiso hopaso a'amufe
 mango mta'ni pisakino hungkuno
 swapìwo'nìngkisofòfoho.

Hwasyo hungkunoso mijo ifofayo pa'nyo
 lìwo'nìngkohofòfoho.

Homa memijo wonyo'njo sohwo kako a'amumo
 wonyo umokuwo'nìngkiso hopaso
 a'amufe mango mta'ni hungkuno
 wonyo swapìhwosi a'amumo wonyo
 umokumontonoho.

¹⁴ A'amufe mango mta'ni nom'ne
 a'amu somne'no sifajo'nji yoka'nji
 swapìwo'nìngkisofòfoho.

- 15 Hofiko nom'ne a'amumo komo'nohino siki fonjasyiwo'n'ingkohofofoho.
- 16 Hofiko ango'meemo nowentiifi a'amumo tohino engo uyahon'ingkofo hofiko tango engo mawo'n'ingkohofofoho.
- 17 Hofiko a'amu simeho afa inontiifi humawo'n'ingkohofofoho sofe yahino somo min'ing kayo'njo iwo'n'ingkohofofoho.
- Oso'no simeho pompengo mifisyimofiwo'n'ingkiyohofoho.
- 18 Hofiko Anitumne'no iyoho munyofoho. Hofikoe yahino wonyo somne'no hofiko Anitu nehonalofoho eso mosyafisiyofoho.

A'amu Anituye hungkuno
 mt'i'mokumentohofoho sohwa ose
 mt'i'mokumentohofofoho.

19 Nakwo huno nayohoho. Anitu kako kakoe hon'ing kano hungkuno nejapmmentisoso oso hungkuno homo somo enjwa'mo humafitne'ento nejapmmentisofoho. Nakwo hon'ing kano homo somo ito'no min'ing kayo'njo so'no nakwo nakwoe hon'ing kanoso wop'ingo'njo hwona'nyoho eso mohnnanehwono. Oso'no Anitu kako nakwoe hungkuno ikwolofoso sohonta nakwo hungkuno ane'nwoho. 20 A'amu fihwo kako Anituye hon'ing kano hungkuno somo hofiyo ko in'ing kawesoso Anitu kako wop'ingo hwosoho eso mulonehoho. Hwap'ingoso hon'ing kano hungkuno hiso nakwoe hon'ing kano wonyo so'no netihwayo'nefoho. Oso'no Anitu hungkuno hiso nejapmmentisofoho.

A'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyalokunjo sohwo osohumo Anitu kako wop'ingo hwosoho ulimontonoho.

²¹ Anitu ye yahino a'amumo fo'mayo'neso olohonta uti hwa'nyopo nto i'mofapohoho. I oso Anitu ye yahino wopingo i'mofapisoso honingkano hungkuno mta'ni m'mofapohoyohoho. O'o, honingkano hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwafe hungkuno so'nji olo yahino nom'ne songo somne'no nalimentisofoho. I oso hiso nom'ne honingkano mta'ni i'mofapohoho. ²² Honingkano nto'nohino songo hiso olenoho. A'amu Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyalokunjo sohumo Anitu ole ulalofoho. Wopingo hwasoho ose ulalofoho. I a'amu hopi'nono Jisasimo simeho hi'ntnnono uyiwon'ningkohoho somo Anitu sekwo wopingo kuyoho ulalofoho. Oso'no nom'ne honingkanoso mawo'nnyoponoho. ²³ Nakwo hwe moya'mi hopi'nonohino hn'nwi honingkano wonyo'nji'nwoho. Oso'no nakwo Anitu'nji ahwomomo humaneso hopoenohini'maho. ²⁴ I oso'no Anitu kakoe huno mta'ni wopingo wonaloho'monto kakoe hwomu nakumo siki nejapmmentisofoho. Jisas Kilais kako nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso so'no nakwo oso homo somo simeho uyihwaso'no Anitu kako nakumo ole wonalimontonoho. Sekwo nje mehomi soku wopingo kuyoho. ²⁵⁻²⁶ Anitu kakoe hwomu Jisas Kilais nakumo nejapmmentiso sohwo nakwoe wonyomne'no tohino engo ma'mentiso so'no Anitu kako oso wonyo homo somne'no simeho tohino umnimentiso so'no Jisas kako pompengo ifisya'mentisofoho. Oso'no Anitu kako a'amu wonyo hohonta

imentohoho so'no kako aku tohino komo'no muyofoho. Hwapingoso oso sikuno Jisas a'amufe wonyo somjo tohino wae yaofone oso'no hontohumentisofoho. Olohonta a'amu honingkano wonyo'njoso hofiko hofikoe wonyo somne'no Jisas poyo pe'nimentiso so'no simeho hi'ntnnono uyikujono Anitu a'amu homo somo ulimontono, Sekwo honingkano nto'nohino'njo kuyoho. Nakwoe wonyo somne'no Anitu kako Jisasimo tohino uyimentiso so'no kakoe yahino ito'nohino somo ujo ehontojwahumentisofoho. Nakwo Anituye yahino ito'nohino somo uhwonalokuhwono.

²⁷ Nakwoe yofe ho'noma'nyo'ne honingkano nti'mo weho. O'o, nihu'no awonoho. Oso honingkano hiso nihu'nahone nto pijwao'maho. Oso honingkano hiso peho pijwao'maho. Nakwo Anituye honingkano hungkunomo hofiyo'no iningkowentaningkuhwanesohilo. O'o, nihu'no awonoho. Yo'mayo wopingo Jisas naloho'mentiso somo nakwo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no oso hiso nakwoe yofe ho'noma'nyo honingkano somo nto pijwao'maho. ²⁸ Oso'no nakwo huno ole nayohi, A'amu fihwo kako Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyiwon'ngkiso oso humnohini Anitu kako wopingo hwosoho ulimontonoho. I honingkano hungkunomo ito'no iningkayo yahinoso hopoenohini'maho. ²⁹ U, oso Anitu sohwo kako a'amu Juta sokune'nohino hwolaho. Nom'ne temtifofo oso hwa ane hwolaho. O'o, awonoho. Anitu sohwo kako a'amu hopi'nonohinofe Anituyoho. ³⁰ Ou, Anitu ne

sohwo kako anga'nohinohwo humaho. A'amu fihwo kako kakoe a'apaho sihu kolo'nnyo sohwo kako Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyoso sohomo Anitu ulimontono, Kiko wopingo hwosoho. I a'amu nom'ne kako kakoe a'apaho sihu makolo'nyo huhwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyo huhumo ulimentono, Kiko huhwosi wopingo hwosoho ulimontonoho. ³¹ Nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyaso'manji i nakwo honingkano hungkuno somo hwotoho wofeentantaho. O'o, ni'hu'no awonoho. Nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyihwaso'no nakwo honingkano hungkunomo ho'nomalokuhwono.

4

Anitu Apiloham sohomo hwe wopingo hwosoho ulimentisofoho.

¹ A'amu fihwo kako ole wantimontolikeno. Apiloham sohwo nakwo pa'nyo hweho. Kako nakwoe neyakweho. Oso'no kiko kakine'no pehofo ulihnnohino. Ose wantimontolikeno. Ou, ngko ole ulimonnoho. ²⁻³ Anitu Apilohammo ole mujofoho. Apiloham jije honingkano wopingo yiwo'n'ngkino so'no wopingo hwosoho kilalokweno. Anitu ose ulontentesi u, Apiloham kakoe yofe ho'noma'n'ngkuhwonesohilo. I oso'ne'maho. O'o, a'amu Anituye hungkuno mtimokumentohofu sohwa ole mtimokumentohofi, Apiloham kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no Anitu kako wopingo hwosoho Apilohammo ose ulimentisofoho. Oso'no Apiloham kakoe

honɨngkano wopɨngo so'no kakoe yofe moho'noma'nɨmmentiso hweho.

⁴ U, pahnnɨmo hungkuno upa'nɨmno. Hwe fihwo kako nom'ne humo syoho ulohofiyoso sohwo kako hamniyoho mayo sohonta siki ntapohoho eso majofoho. O'o, kakoe syohomme'nefoho. I oso'no nakwo Anɨtumo u'mayo yahinoso ose'njo'maho. Anɨtu kako a'amu honɨngkano wopɨngo iwo'nɨngkiso so'no wopɨngo hwosoho mulonehoho. O'o, a'amu Anɨtumo simeho hi'ntnnono unyo sohumo kiko wopɨngo hwosoho ulimontonoho. ⁵ Oso hwe honɨngkano wonyo'njo sohumo Anɨtu kako wopɨngo imokiyoso hoponoho. A'amu oso homo somo simeho hi'ntnnono unyoso sohumo Anɨtu kako nuhwononto yahino wopɨngo'njo pa'nyo uhwononto wopɨngo hwosoho uliwo'nɨngkisofoho. ⁶ Hwe yofe engo'njo Ntefit a'amumo mokosyohumamojo sohwo olo hungkuno homo lomne'no mtɨ'mokumentisofoho. Hwe fihwo kako Anɨtumo u'mayo so'no syoho engo ko miyoso sohwo kako Anɨtumo unɨngkamoloso sohwo osohumo Anɨtu kako kiko wopɨngo hwosoho uloso sohwo kako simonyo uyono. ⁷ Ole mtɨ'mokumento,

Anɨtu a'amu honɨngkano wonyo'njo sofe wonyoso wae imofɨhwosi hiyaso'mo ni'hu'nahone ho'nasyɨhwoso'no hofɨko simonyo uyantɨfeho.

⁸ Anɨtu hwe fihwo wonyo so'no huno mosyafɨsiyo'njo yoso sohwo kako simonyo uyono.

9 Oso simonyo iyoso a'amu Juta a'apaho sihu kolo'n'iwo'n'ingkohoho sofe'nohinotaho. O'o, awonoho. A'amu a'apaho sihu makolo'n'iwo'n'ingkiyohoho so'ntnnefoho. Hwap'ingoso ole nto lihwone, Apiloham Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no Anitu kako Apilohamiye simeho hi'ntnnono uyoso yahino wop'ingo pa'nyofoho ulimentisofoho.

10 Oso hungkuno homo somo Apilohammo Anitu ntohonta ulimentisoto. A'apaho sihu nto kolo'nnyohonta ulimentisotaho. Makolo'nyohonta ulimentisotaho. O'o, a'apaho sihu makolo'nyohonta ole ulimento, Kiko wop'ingo hwosoho, ose ulimentisofoho.

11 Ou, Apiloham a'apaho sihu makolo'nyo sohonta Anitumo simeho hi'ntnnono uyahon'ingki Anitu ulimento, Kiko wop'ingo hwosoho ose ulimentisofoho. Tifi no'mo Anitu Apilohammo ole ulimento, Kiko simeho hi'ntnnono ntape so'no wop'ingo hwosoho kilimentohe so'no kiko yofe kuhwoe'neso jije a'apaho sihu fikolo'nyo. Oso'no Apiloham kako a'amu hopi'nono hofiko hofikoe a'apahomo sihu makolo'nnyo ko huhwa Anitumo simeho hi'ntnnono uy'iwo'n'ingkohoho sofe hofiyakweho. Oso a'amumo Anitu kako wop'ingo kuyoho ulimentisofoho.

12 Apiloham kakoe a'apaho sihu makolo'nyo sohonta Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no a'amu hopi'nono a'apaho sihu makolo'nyo so'nji a'apaho sihu kolo'nyo so'nji hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono unyoso'no hofiko Apilohamiye imu nefoho. Hwap'ingoso hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso Apiloham

pa'nyo umentohofofoho.

Anıtuye hungkunoso a'amu Anıtumo simeho hi'ntnnono uyıwo'nıngkohof somnefoho.

¹³ Anıtu Apıloham kakoe imu so'ntnne'no hwaho hopi'nono wosejapmmo ulımentisofoho. Apıloham kako Anıtuye honıngkanomo inıngkamentiso so'no oso hungkuno hiso ulımentiso'maho. O'o, Apıloham kako Anıtumo simeho hi'ntnnono uyahonıngki Anıtu wopıngo hwosoho ulımentiso so'no oso hungkuno hiso Apıloham kakoe imu somo ulımentisofoho.

¹⁴ Anıtu Apıloham'nji kakoe imu so'ntnne'no olo hwaho hopi'nono wosejapmmo ulımentiso sohonta kako a'amu Anıtuye honıngkano hungkunomnohini inıngkawowo'nıngkohof somnohini ulımentiso'maho. I oso homo somnohini uyontentesi a'amu kakimo simeho hi'ntnnono uyıfijontentesi hofıko simeho hi'ntnnono siki uyıkutnnesohilo. I Anıtuye hungkunoso yokumpohn'nyo mmo'nıngkuhwonesohilo. ¹⁵ Ihwoni.

Honıngkano hungkuno we-e'manji a'amu oso honıngkano hungkuno homo somo mtıhupeso sohwo kako tohino woma'montonoho. I honıngkano hungkuno ane'manji a'amu fihwo mamıhupenohoho.

¹⁶ Oseso Anıtumo u'mayo honıngkano anga'nohinoso olenoho, simeho hi'ntnnohino uyofoho. Oso'no a'amu hopi'nono huno ole uyono. Nakwo yo'mayo iwo'nıngkuhwone so'no nakwo Anıtumo mu'manehwono. O'o, Anıtu kako nakumne'no wopıngo naloho'mentiso so'no kakimo u'manefoho.

Oseso oso hungkuno Anitu Apilohammo uyimentisoso Apilohamiye imu hopi'nonohino somnefoho. A'amu Anituye honingkano hungkuno hi'njo so'nji ane so'ntnnefoho. A'amu hopi'nono Anitumo simeho hi'ntnnono Apilohammo hopa uy'wo'ningkohofoso Apilohamiye imu nefoho.¹⁷ A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofoso hwa ole mt'i'mokumentohofi, Anitu Apilohammo ole ul'mento, Ngko kikimo a'amu kengo kengo'mta'ango pi'n'ingo engo sofe hofiyakwosi wakumokumonne'no yohono. Ose ul'mentisofoho. Anitu huhwo sohwo kako a'amu poyo pe'nontife somo ul'kafi'wo'ningkiso hweho. Yo'mayo m'mofapeso uti'hwa'nyopo nto i'mofapinyo pa'nyo uhwon'wo'ningkisofoho. Oso Anitu huhwo sohwo kako Apilohammo hungkuno ulahon'ngki Apiloham kako oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono umentisofoho.

¹⁸ Anitu Apilohammo ul'mento, Jije ape kako hwomu aswo woma'montonoho. Oso homo somta'ni jije imuso pi'n'ingo engo imo'n'ifitnnefoho. Ose ulahon'ngki Apiloham kako hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyonto hontohumamentisofoho. Apiloham kako Anitu hwomu wontapononto ne'no hontohumanto mehomi'maso ni'hu'nahone a'mane imo'n'imentisofoho. I oso'no Apiloham kako Anitu mta'ni kakoe hwomu'ne'no hontohumanto a'mane ko imo'n'onto kako Anitumne'no hohujo ikinj'imo'mentiso'maho. O'o, kako Anitumne'no simeho hi'ntnnono ne'no umentiso sohwo nakwo a'amu temtitofa

kengo kengo mta'ango hn'nwi neyakweho.
¹⁹ Apiloham kakoe soswo *wan hantilet* (100) uyokolofahonɔngki kakoe ape Sola ape hwonjosi sikoe a'apaho honɔngkonɔmentisiyoso poyo wape'nonji mofonepo honɔngkononji Apiloham kako kakoe hwomumne'no Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso musikwajimmentisofoho.
²⁰ Anitu Apiloham yo'mayo tifi i'mofapone so'no ulahonɔngki Apiloham kako huno hufa'u syafihu'mentiso'maho. O'o, kako Anitumo simeho hi'ntnnono ne'no uyoso'no kakoe a'apaho yokumpohn'nyo imokinonto kako Anituye yofe ho'noma'mentisofoho.
²¹ Hwapɔngoso olenoho. Apiloham kako huno ole syafihu'mento, yo'mayo hungkuno Anitu ntimentisoso Anitu kako ne imokiyoso hoponoho. Apiloham kako huno ose syafihu'mentisofoho.
²² Oseso Anitu Apilohamiye simeho hi'ntnnonohino uyoso'no huno syafisyonto limento, Apiloham kako simeho hi'ntnnono ne'no ntapwo'nɔngkiso so'no kako hwe wopɔngo hweho. Ose limentisofoho.
²³ A'amu Anituye hungkuno mtimokumentohofoso ole mtimokumentohofi, Apiloham Anitumo simeho hi'ntnnono umentiso so'no Anitu ulimento, Kiko hwe wopɔngo hwosoho. Oso hungkuno mtimokumentohofoso Apilohamne'nohini'maho.
²⁴ O'o, nakwo hi'nnontnne'no mtimokumentohofofoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas poyo imo'nimentiso sohumo Anitu kako apa'no songo ulika'mentiso oso Anitu huhwo sohumo nakwo simeho hi'ntnnono uyimentihwone so'no wopɔngo

kuyoho nelalofoho. ²⁵ Anitu kakoe hwomu Jisas Kilais kako nakwoe wonyo wayo'ne uhwatimentisofoho. I oso'no Anitu kako Jisasimo apa'no songo ulika'mentiso so'no nakwo Anitumo simeho uy+wo'n+ngkuhwone hn'nyumo wop+ngo kuyoho nelalofoho.

5

Anitu nakumo ole nelalofoho, Sekwo wop+ngo kuyoho nelalofoho.

¹ Nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uy+wo'n+ngkuhwone so'no Anitu kako nakumo ole nelalofoho, Wop+ngo kuyoho nelalofoho. Oso'no kako nakwoe wonyomne'no simeho tohinoso mumnyofoho. O'o, nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohwo kako yo'mayo wop+ngo naloho'mentiso so'no nakwo Anitu'nji simeho afa inalokuhwono. ² Nakwo Anitumo ufohi'n+ifitnne'ento hon+ngkano namommentiso so'no Anitu kako nakumo wop+ngo nelohofalofoho. Oso'no nakwo simonyo yontani nakwo Anitu'nji wop+ngopo humayo'ne hontohumalohwono. ³ Simonyoso oso'nohini miyalokuy+hwono. O'o, yo'mayo tango ne'maso oso'ntnne'no simonyo yalokuhwono. Hwap+ngoso yo'mayo tango ne'masoso nakwoe simeho yokumpohn'nyo sosofito'nyo'nefoho. ⁴ Yo'mayo tangoso ko ne'masoso nakwo yokumpohn'nyo lohofontan+ngkuhwasi Anitu kako wop+ngo kuyoho wonal+montonoho. Huno ose naihwoso'no nakwo Anitu asomo net+mayo'ne hontohumalohwono. ⁵ I yo'mayo wop+ngo so'no hontohumehwasi

nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono ne'no uyihwasi nakwo wonimango monanonehoho. Hwapingoso Anitu kakoe hitohoso nakwoe simehomo ho'nonahumentisofoho.

⁶ Nakwo wopingo imo'nyo'ne yokumpohn'nyo ane humentan'ngkuhwoni Jisas kako oso sikuno Anitu ho'nahumentiso somo nakwo a'amu Anitumo hohujo ikinjimo'nnyo hn'nimo asomo netimayo'ne pe'nimentisofoho. ⁷ Jisas kako nakumo simeho nejap+wo'n'ngkiso hopaso nakwo nom'ne a'amumo uyantontaho. Hwe fihwo kako nom'nihwo hon'ngkano wopingo'njo sohomo ufo'mayo'ne wape'nimontolaho. O'o, awonoho. I a'amu anga'nohino sohwo kako a'amu ni'hu'no wonyoangkafo sohune'no ufo'mayo'ne wope'nimontolikeno. Ngko huno maniyohoyohoho. ⁸ I oso'no nakwo ni'hu'no wonyo nohumentan'ngkuhwoni Jisas Kilais kako nakumo nefo'mayo'ne pe'nimentisofoho. Ose imentiso so'no Anitu kako nakumo simeho nejopalokunjo so'no utihwa'nyopo ujo ehontojwahumentisofoho.

⁹ Jisas nakumne'no pe'nimentiso so'no Anitu kako nakumo wopingo kuyoho nelalofoho. Oseso nakwo Jisas Kilaisi'nji nohumentani nakwo huno ole nayohi, Anitu kako tohino monejaponehoho. ¹⁰ Simo'mo nakwo Anituye mango hwona'ni humamotohwone sohonta Anituye Hwomu sohwo nakwoe wonyo'ne pe'nimentiso so'no kako Anituye a'amu ne namokumentisofoho. Olohonta Kilais kako songo humaso sohwo kako nakumo ne'no wonefo'ma'montonoho eso huno nayohoho.

11 Oseso nakwoe Hwe Engo Jisas Kɪlais kako nakumo Anɪtu'nji motonefohi'nɪngkahonɪngki nakwo Anɪtuye a'amu ne imo'nontani sɪmonyo engo yalokuhwono.

Atam'nji Kɪlaisɪ'njiye hungkunofoho.

12 Nakwo olo so'no huno nayohoho. Hwe sɪmo'mjo sohwo kako wonyo imentiso sohonta olo hwaho lopo yahino wonyoso i'mofapmmentisofoho. Poyo pe'nyoso oso yahino wonyo homo somta'ni imo'nɪmentisofoho. Oso'no nakwo hopi'nono poyo pe'nɪwo'nɪngkuhwono hwapɪngoso nakwo hopi'nono wonyo'njɪ'nwoho. ¹³ Anɪtuye honɪngkano hungkuno m'mofape sohonta nakwoe hwaho lopo yahino wonyoso wo'mojoponoho. I oso'no Anɪtu kako kakoe honɪngkano hungkuno muyo'njo imentiso so'no kako a'amufe yahino wonyo somne'no tohino mummentisofoho. ¹⁴ Oseso Atam nohumanto honɪngkano wonyo yonto pe'nɪmentisofoho. Oso mta'angoso ne'no mɪɪmo'nɪmoponto Mousesɪye sɪkuno i'mofapmmentisofoho. Sɪmo'mo Atam Anɪtuye hungkuno ko upa'nonto hwotoho fento wonyo imentisofoho. A'amu tɪfinjoso hofɪko Anɪtuye hungkuno momaso'njoso Atam hungkuno homo somo hwotoho hmmentiso pa'nyoso ko mahmmentohofoso hofɪko huhwa wonyo yontɪfi poyo pe'nɪmentohofofoho. Atam kako sɪmo'mta'ango sohwo imentiso sohwoe yahino somo a'amu hopi'nono kakimo tɪfi inɪngkamentohofofoho. I oso'no tɪfi no'mo Jisas

kakoe yahino songo a'amu tifi in'ing kayo'ne moji'mofapmmentisofoho.

¹⁵ Oseso Atam'nji Jisasi'nji siko afa simo'mjo hwaswoho. I oso'no siko yahino ni'hu'no kengo kengo imo'mentisiyefoho. Atam kako wonyo engo imentiso oso mta'angoso a'amu hopi'nono hofiko nope'niwo'n'ngkohofoho. I oso'no Anitu simeho wopingo m'kun'imposo nejapmmentisoso kakoe hwomu Jisas Kilais nejapmmentisofoho. Jisasiye yahino wopingoso Atamiye yahino wonyo somo nuyakolofonto nakwoe wonyoso wae enao'mentisofoho.

¹⁶ Anitu kakoe hwomu nakwoe hwaho lopo uhwat'imentiso sohonta kako Atam olo hwaho lopo yahino wonyo imentiso hopa imentiso'maho. Atam kako simo'mo wonyo yahon'ngki Anitu kako nahon'imentisoso nakwo hopi'nono wonyo ihwasi poyo pe'nyo'ne nahon'imentisofoho. Anitu ose nahononto kakoe huno mta'ni kakoe hwomu nakumo wopingo nalohofone nejapmmentisofoho. Oso wopingo naloho'mentiso so'no wopingo kuyoho nelalofoho. ¹⁷ Hwe simo'mjo Atam sohwo kako Anituye hungkuno haloho maposo'njo imentiso so'no nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi poyo pe'noma'ment'hwonefoho. I oso'no Anitu kako nakumo wopingo naloho'mne'ento kakoe hwomu nejapmmentisofoho. A'amu fihwo kako yo'mayo Jisas imentiso somo simeho wopingo uyoso osohumo Anitu kako wopingo kuyoho ul'hwosi songo ne'no humayo'neso uy'montonoho. Oso a'amuso kako Jisas Kilais'nji ne'no nohumahwosi yo'mayo somo

Jisasi'nji mokosyohumantokutnnefoho.

¹⁸ Ihwoni, hwe anga'no kako wonyo imentiso so'no nakwo hinjoho'nwi honingkano wonyo'njo imo'nimentihwonefoho. Oso'no poyo wape'nife nalimentisofoho. I, tifi no'mo hwe anga'no Jisas sohwo kako wopingo imentiso so'no kako nakwoe wonyo honingkano somne'no poyo pe'nyo hungkuno somta'ni nakumo isihutofonemanto songo humayo'neso nejapmmentisofoho. Oso'no Anitu kako wopingo kuyoho nelalofoho. ¹⁹ Ihwoni. Olenoho. Hwe anga'no kako Anituye hungkunomo haloho maposo'njo imentiso so'no a'amu hopi'nonohino hn'nwi yahino wonyo imo'mentihwonefoho. I hwe anga'nohino nom'ne sohwo kako Anituye hungkunomo haloho po'mentiso so'no Anitu kako a'amu pi'ningo engo hn'nyumo wopingo kuyoho nalimentisofoho.

²⁰ Anitu a'amu hn'nyumo kakoe honingkano hungkuno nejapmmentiso so'no nakwo nakwoe honingkano wonyoso ni'hu'no wonyo honingkonimentihwonefoho. Nakwo wonyo engo ko yahoningkuhwoni Anitu kako nakumne'no wopingo m'kunimposo wonyoangkafo nelohofalokunjoso nakwoe wonyo engo somo yakolo'nnyofoho. ²¹ Hohonta yahino wonyo engoso nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumanto poyo namokumojofoho. Olohonta Anitu kako nakumo wopingo nalohofonto kako wopingo kuyoho nalonto songo humayo'neso nejopalofoho. Hwapingoso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais nakwoe wonyomne'no tohino engo ma'mentisofoho.

6

Nakwo Jisas Kɪlais'ɪnji sape'nɪmentɪhwono.

¹ Oseso nakwo pehofo lanehwono. Anɪtu nakumo wopɪngo nalohofoneso engo imokiyo'ne so'no nakwo honɪngkano wonyoso ne'no uyano. Ose lane'elaho. ² O'o, ose molanehwono. A'amu poyo pe'noso sohwo kako apa'no wonyo miyonehoho. Oso pa'nyo nakwo Jisasi'ɪnji sope'nɪngkahonɪngkuhwoni wonyoso apa'no nakumo monemokosyohumuyoho. Oso'no nakwo wonyoso ne'nohino peho'no uyantanto. ³ Nakwo Kɪlais Jisasi'mo ufohi'nontani mijo kiyomayo yahino somo inɪngkamentɪhwonefoho. Nakwo Jisasi'mo ufohi'nɪmentɪhwone so'no kako'nji poyo sape'nɪmentɪhwonefoho. Olo hilo so'no sekwo huno kaseyohoho. ⁴ Mijo kiyomayo yahino imayoso olenoho. Nakwo Kɪlais'mo poyo sope'nɪfohi'nɪngkahonɪngkuhwoni Anɪtu nakumo Kɪlais'ɪnji pi'nɪmomo soho'nonahumentisofoho. Oseso Anɪtu kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji Kɪlais'mo songo ulɪka'mentiso sohonta nakwo'njimo songo sonelɪka'mentisofoho. Oseso Jisas kako songo humayo'ne neso ma'mentiso hopaso nakwo hn'nwi songo humayo'ne neso ma'mentɪhwonefoho.

Oseso nakwo Kɪlais'ɪnji songo ne'no humentɪhwanefoho.

⁵ Oseso nakwo kako'nji poyo sape'nɪfohi'nɪmentɪhwonehn'nyimo u, Anɪtu Jisasi'mo ulɪka'mentiso hopaso nakwo'nji

sonelika'mentisofoho. ⁶ Nakwo huno ole nayohi, Jisas nakwoe wonyo'ne'no poyo pe'n+mentiso sohonta nakwoe yahino wonyoso yokumpohn'nyo nemokosyohumamojo sohumo Jisas kako poyo imokumentisofoho. Oseso olohonta nakwo yahino wonyo sohwoe syoho ulohofiyo mohumulohwono. O'o, kakoe yokumpohn'nyoso moi'wonoho. ⁷ A'amu si'mo'mo pe'noso sohumo yahino wonyoso kakimo yokumpohn'nyo mumokosyohumanehoho.

⁸ Ou, nakwo Jisasi'nji poyo sape'n+mentihwone so'no nakwo si'meho hi'ntnnono ole uyalokuhwono. Nakwo K+laisi'nji songo ne'no nohumentihwanefoho. ⁹ Nakwo huno nayohoho. Jisas kako pi'n+mo nta'ni apa'no songo lika'mentiso sohwo kako apa'no poyo mape'nonehoho. Oseso Jisas kako poyo pe'nyo yahino yokumpohn'nyoso hwotoho nto hmmentisofoho. ¹⁰ Jisasiye poyo pe'nyoso olenoho. Kako si'kuno anga'nohino somo pe'n+mentiso sohonta kako yahino wonyo sohwoe yokumpohn'nyo somo ni'hu'nahone wae yao'mentisofoho. Wayo yaofonto Anitumo ufohi'n+mentiso sohwo olohonta kako Anitu'nji songo ne'no humaho.

¹¹ Oso hopaso sekwo huno fi'syafi'hu'n+imno. Sekwo hokunonji Jisasi'nji poyo sape'n+mentohofu so'no oso yahino wonyoso sekwo hokumo yokumpohn'nyo mosemokosyohumanehoho. O'o, sekwo K+laisimo ufohi'n+mentohofu soku Anitu'nji humalofu. Oso'no sekwo huno fi'syafi'hu'n+imno.

¹² Oseso oso yahino wonyoso nakumo

nonemokosyohumahwoloho. Yahino wonyo kikimo wokumokosyohumamo lihwosi yahon'ngkuhwosi jije hunomo huno wonyo ku'maso somo kiko osomo in'ngkahutoho. O'o, oso huno wonyo hiso foho'nafo. ¹³ Oseso sekwoe sife aho timo a'apaho oso'nji yahino wonyo somo ikutoho. Sekwo poyo pe'nontifi apa'no songo lika'mentohoho so'no sekwoe sife aho a'apaho timo oso Anitumo uyikuji sekwo kakoe yahino wop'ngo somo nto'nohini fiyimno. ¹⁴ Sekwo huno seyohoho. Yahino wonyoso sekwoe hwe engo imo'n'ngkuhwosi mosemokosyohumanehoho. I nom'neso ole. Oso hon'ngkano hungkuno Mouses sejapmmentiso homo somo enjwa'mo mohumulofu. Oso hungkuno hiso ole nalimojo. Hon'ngkano hungkunomo mtihupe'manji poyo wape'n'imnoho. Oso hi enjwa'mo mohumulofu. O'o, Anitu kako wop'ngo seloho'mentiso so'no sekwo kako'nji ufohi'nontifi sekwo Anituye pompenjiyomo humalofu.

Nakwo yahino wop'ngo sohwoe syoho ulohofiyu umo'nano.

¹⁵ Oso'no nakwo pipi yanehwono. Anitu kako nakumo wop'ngo naloho'mentiso so'no nakwo hon'ngkano hungkunomo enjwa'mo mohumulohwono. Oso'no nakwo yahino wonyoso anga'no anga'no apa'no uyantantaho. O'o, nihu'no awonoho. ¹⁶ U, sekwo huno maseyoho liyohoho. Hwe fihwo kako nom'nehumo syoho ulohofiyonto kakoe hungkunomo haloho pewo'n'ngkiso so'no oso

hwe nom'ne huhwo sohwo kakoe hwe engo imo'n'ingkuhwosi kakimo yokumpohn'nyo womokosyohumamontonoho. Ihwoni. Yahino wonyoso oso pa'nyofoho. I kiko oso yahino wonyoso ne'no yohojo'no oso yahino wonyo hiso kikimo yokumpohn'nyo wokumokosyohumamontonoho. Oso yahino wonyo huhwo sohwo kako kikimo yokumpohn'nyo kumokosyohumahwosi poyo wakumokumontonoho. U, yo'mayo Anitu umo kilososo u, kiko oso hiso yohojo'no Anitu kako jije hwe engo imo'n'ingkuhwosi kikimo wokumokosyohumamontonoho. Ose yohojo'no Anitu kako kikimo wopingo hwosoho wakilimontonoho. ¹⁷ Simo'mo sekwo yahino wonyo sohwoe syoho ulohofiyontifi wonyo'nohino imotofofoho. I osohonta sekwo Anituye hungkuno ne somo upa'nontifi hungkuno homo somo simeho uyontifi hungkuno hiso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo. Oso'no nakwo Anitumne'no simonyo uyano. ¹⁸ Yahino wonyo sohwo sekumo impo'angomo nomokok-ilo'mokosyesyohumentaningki Anitu kako hano hwosampento isihutofosema'mentisofoho. Oseso Anitu kako sekumo yahino wopingo sohwoe syoho ulohofiyos semokumentisofoho.

¹⁹ Oseso sekwo huno tifo'njo sokune'no ngko oso syoho ulohofiyone pahnnimo hungkuno apa'no waselimo. Hohonta sekwo sekwoe sife aho hopi'nono yahino wonyo somo uyontifi kakoe syoho ulohofiyontifi yo'mayo yo'mayo honingkano nihu'no wonyo imotofofoho. I

oso'no olohonta oso pa'nyoso sekwoe sife aho yo'mayoso Anitumo uyikuji yahino wopingo sohwoe syoho ulohofiyo hmno'nimno. Ose ikuji sekwo honingkano wonyo ane umo'nantifeho. ²⁰ Simo'mo sekumo yahino wonyo sohwo yokumpohn'nyo semokosyohumentaningki yahino wopingoso mimmotofofoho. ²¹ Oso hohosohonta sekwo nohumantifi sekwo wopingo humamotofotaho. O'o, oso yahino wonyo hiso sekumo poyo wasemokumonto imojofoho. Oso'no hohonta sekwo yo'mayo wonyo imotofoso'no sekwo olohonta wonimango senalofoho. ²² Oseso Anitu olohonta kako impo'ango somjo yahino wonyo somta'ni nto isihutofosema'maho. Oso'no olohonta Anitu kakoe syoho ulohofiyo nto semokumaho. Oseso sekwo kakoe yahino wopingo somo iningkayo so'no simeho semo'ningskahoningki honingkano wonyo'maso imo'nalokwofo sokumo engolopohamo songo ne'no humayo'ne sejapmmentisofoho. ²³ A'amu wonyo iwo'ningskohoho sofe mpe mayo pa'nyoso poyo pe'nifitnnefoho. I oso'no nakwo Anitumo simeho uyiwoningskuhwone hn'nimo Anitu kako songo ne'no humayo'neso siki nejaponefoho. Oso songo ne'no humayoso nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisinji ufohi'nimentihwone somnoho.

7

Nakwo yahino songo Jisas Kilais mta'angoso uyano.

¹ Nje a'amu soku, sekwo Mousesiye honingkano hungkuno somne'no huno'njo

sokune'no olo hungkuno loso waseli+monne'no yohono. A'amu songo humalofo sohonta hofi+ko honi+ngkano hungkunomo enjwa'mo humalofo. Hofi+ko tifi in+ngkayo'nefoho. I a'amu poyo pe'nyoso pipi in+ngkap+fitnne'elo. Awonoho. Songo ne'nohinofoho. ² A'mu fisi hwehumo uma'n+ngkuhwosi oso hwe sohwo songo nohumentan+ngkuhwosi honi+ngkano hungkuno Anitu Mosesimo uy+mentisoso ni+hu'nahone sekumo mokoti+ku'nnyofoho. Osohonta oso a'musiye hwehwo poyo pe'n+ngkuhwoso'no oso honi+ngkano hungkunoso oso a'mu simo apa'no momokilo'mokosyohumanehoho. O'o, oso a'musi kako api+wojo wohumamontonoho. ³ I a'mu fisi kako kakoe hwehwo simo'mjo sohwo kako songo nohumentan+ngkuhwosi oso a'musi kako ape ma'nyo honi+ngkanoso nomti+hupehwosi nom'nehumo uma'noso'manji oso a'musiye honi+ngkanoso wonyo umon+imontonoho. U, hwe sohwo poyo pe'n+ngkuhwoso'ne'manji i oso a'musi kako nom'ne hwehumo uma'nyo'manji oso hiso wopi+ngofoho. Oso yahino hiso honi+ngkano hungkuno somo mti+hupe-e'ne'maho. O'o, oso wopi+ngofoho.

⁴ Nje a'amu soku, sekwo upa'n+imno. Hungkuno hiso ne hwap+ingoso ole'nefoho. Simo'mo Mosesiye honi+ngkano hungkunoso sekwoe hwehwo pa'nyo humamentisofoho. I oso hohosohonta sekwo Jisas Kilaisi'nji sekwo poyo sape'n+imentohofoho sohonta sekwo honi+ngkano hungkuno homta'ni pe'n+imentohofofoho. Oseso honi+ngkano hungkunoso sekumo apa'no

momokilo'mokomokosesyohumanehoho. O'o, awonoho. Kɪlais songo lɪka'mentiso sohumo sekwo makotɪku'nɪmentohoho so'no sekwo hokunonji songo lɪka'mentohohofoho. Oseso sekwo Anɪtuye yahino wopɪngoso iyo'ne humalofo. ⁵ Hohonta nakwoe a'apaho huno sɪmeho tɪmo oso yo'mayo wonyoso umo lɪmojo oso hiso ne'no yontanɪngkuhwoni oso yahino wonyoso yokumpohn'nyo nemokosyohumamojofoho. Oso hohosohonta Anɪtuye honɪngkano hungkunoso nakumo ole nelahonjoso sekwo yo'mayo wonyoso ikutoho. Ose nelahonjo sohonta nakwo wonyo engo so'no ne'mo'nɪngkahonɪngki ne'no imotohwonefoho. Oso yahino wonyo hiso nakumo poyo wonamokumonte'no yohoho. ⁶ I olohonta nakwo Jisas Kɪlaisɪ'nji poyo sape'nɪmentɪhwone so'no oso yahino wonyo hiso nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumamojo sohwo momokilo'mokomokonesyohumanehoho. O'o, Kɪlais nakumo isɪhutofonema'mentisofoho. Oseso olohonta nakwo oso honɪngkano hungkuno mtɪ'mokumentohoho somo enjwa'mo mohumuyontani nakwo a'amu songo pa'nyo imo'nontani Anɪtuye Towahunofe mampaho somo inɪngkowalokuhwono.

Yahino wonyoso nakumo wonyo namokumentisofoho.

⁷ Oso'no nakwo pehofo lanehwono. Honɪngkano hungkunoso wonyofoho wolantantaho. O'o, nɪhu'no awonoho. U, honɪngkano hungkunoso yahino wonyo

yohotoho ose monajo'njo yontentesi nakwo ole hnnontaningkuhwaneso hilo. Nakwo wonyoso ane'nwoho. Ose hnnontaningkuhwaneso hilo. I olo so'no fisyafi hupmno. Sekwo nom'ne a'amufe yo'mayo somne'no hi semo'n'ingkuhwaloho. Ose monajo'njo yontentesi a'amu nom'nefe yo'mayo so'no hi ko nimo'n'ingkahon'ingkuhwosi ngko ole li'mnesohilo. Ngko wonyoso ane hwo'nyoho. Ose lontani'mnesohilo. ⁸ Simo'mo ngko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi manimo'nyo'njo yontan'ngki Anituye hon'ngkano hungkuno ntimento, Kiko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi kumo'n'ingkuhwoloho. Ose upa'n'imentohe sohonta nje hunoso nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi engo nimo'n'imentisofoho. Olo so'no selalokweno hon'ngkano hungkuno sohwo kako hon'ngkano wonyoso yohotoho monajo'njo yontentesi oso hon'ngkano wonyoso kakoe yokumpohn'nyoso ane'nesohilo. ⁹ Hohonta ngko hon'ngkano hungkuno mupa'nyo sohonta ngko hwe wop'ngo hwo'nyoho syafi hu'motefoho. I oso hohosohonta ngko hon'ngkano hungkuno upa'nonji yo'mayo imote so'no huno syafisyonji limento, Ngko wonyo'njo hwo'nyoho. Oso hiso nuhwononji yahino wonyo hiso ne'no yonji yahino wonyoso yokumpohn'nyo n' mokosyohumentan'ngki uhwon'mento heso hon'ngkano wonyo huhwo sohwo ngkimo poyo n' mokone so'no uhwon'mentohefoho. ¹⁰ Oso hon'ngkano hungkuno Mouses nal'mentisoso ole so'no nejapmentisofoho. A'amu hofiko hon'ngkano hungkunomo hofiyo'no in'ngkafijoso songo pa'nyo humafitne'ento

nalimentisofoho. I ngko oso hungkuno homo somo nupa'nonji ole limentoho, olo hungkuno homo losomo ngko ito'no min+ngkayo'njo imeso poyo pe'nimnoho limentohefoho. ¹¹ Ngko huno ole syafi'hu'mentoho, Hon+ngkano hungkunomo in+ngka'me'manji hon+ngkano wonyo somo ngko uyakolo'monnoho. Ngko huno ose ko syofi'syahon+ngko hon+ngkano wonyoso yokumpohn'nyo nimokosyohumentan+ngki kako hon+ngkano hungkuno somo hwasyo hwasyo imote so'no oso hon+ngkano hungkuno huhwo sohwo ole ntimento, Kiko poyo pe'nyo. Ose ntimentisofoho. ¹² Oseso nakwo huno nayohoho. Anitu kakoe hon+ngkano hungkunoso ni'hu'no wop+ngo'nohinofoho. Oso hungkuno anga'no anga'nohinoso hopi'nono nto'nohinoho. Wonyo hungkunoso anefoho.

¹³ Oseso pipilo. Oso wop+ngo hiso ngkimo poyo wan+mokumontolaho. O'o, ose'maho. Yahino wonyo sohwo kako poyo wan+mokumonte'no yohoho. I hon+ngkano hungkuno somo upa'nonji yahino wonyo somo uti'hwa'nyopo uhwononji nje hon+ngkano wonyo engo somo uhwon+mentohefoho. Ngko Anituye hon+ngkano hungkunomo upo'n+ngkahon+ngko yo'mayo wonyoso yohotoho ko ntahon+ngki nje simeho timo sife aho yo'mayo wonyoso umo limeso ngko wonyo hiso ne'no iwo'n+ngkohefoho. Oso'no hon+ngkano wonyo yahino ni'hu'no wonyofoho nn+ngkohoho.

Hon+ngkano wonyoso nakwoe hunomo impe intofonesyohumaho.

14 Anıtuye Towahuno sohwo kako Anıtuye honıngkano hungkuno Mousesımo uyımentisoso Mouses kako mtı'mokumentisofoho. I oso'no oso honıngkano hungkuno homo somo ngko minıngkayo'njo yahonıngko yahino wonyoso yokumpohn'nyo nımokosyohumentanıngki ngko oso yahino wonyo huhwo sohwoe syoho ulohofiyo imo'nımentohefoho. 15 Ngko nje yahino wonyo iwo'nıngkoheso neso ngko huno maniyohoyohoho. Ngko yahino wopıngo'nohini uyımo ko lonji oso yahino wopıngo hiso mimmnehono. I oso yahino wonyoso miyo'njo uyımo ko lonji oso wonyo engoso iwo'nıngkohefoho. 16 Ngko honıngkano wonyoso imote so'no ngkilaho lohono. Oso'no honıngkano hungkuno Mouses nalımentisoso ngko wopıngo uhwonıngkohono. 17 Yo'mayo wonyo iwo'nıngkoheso ngkilaho lalokwe so'no ngko huno ole niyohoho. Oso wonyo iwo'nıngkohe hiso nje huno mta'nı'maho. O'o, yahino wonyo nje sımeho mo'mo mnawojoso yokumpohn'nyo imo'nıngkahonıngki oso wonyo hiso yalokweno. 18 Ngko huno ole niyohoho. Nje sımeho mo'mo wopıngoso momnauyoho. O'o, nje sımeho wonyo'nohino umo lımojofoho. Nje hunoso yo'mayo wopıngo'nohini uyımo ko lontneso nje sımeho sohwo wopıngo hiso miyonehoho. Oso'no wopıngo yahino iyoso'no ngko yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho. 19 Yo'mayo yahino wopıngoso umo ko lonji yontneso ngko miyıwo'nıngkiyonoho. Yo'mayo wonyoso mimmnehono lontneso oso wonyo hiso ngko iwo'nıngkohono. 20 Yo'mayo yahino

wonyoso ngko miyo'njo umo lontneso oso hiso ngko iwo'n'ngkohono. Oso hiso nje huno mta'ni'maho. O'o, nje simeho sohwo fiyo ntahon'ngki ngko iwo'n'ngkohono. Hwap'ngoso nakwoe simeho mo'mo yahino wonyoso nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumaho.

²¹ Oso'no olo yahino wonyo loso nje simeho mo'mo mnaweho. Ngko yo'mayo yahino wop'ngoso umo ko lontneso yahino wonyo somo hwosopeefiwo'n'ngkohe hwo'nyoho. ²² Nehopi. Nje huno somo ngko ole syafi'sy'iwo'n'ngkoho, Anituye hon'ngkano hungkunoso wop'ngo'nohinofoho. Ose syafi'sy'iwo'n'ngkohono. ²³⁻²⁵ I oso'no ngko ole hon'ngkonalokweno. Yahino wonyoso nje simeho mo'mo mnanoweho. Oso yahino wonyo huhwo sohwo'nji nje hunomo Anituye hon'ngkano hungkuno wop'ngo sohwo mnawojo sohwo'nji ikujoho fongki'nalokusiyo. Nje huno somo ngko Anituye hon'ngkano hungkuno sohwoe syoho ulohofiyo hwo'nyoho. I oso'no nje simeho sohwo kako yahino wonyo sohwoe syoho ulohofiyo hweho. I oseso oso yahino wonyo sohwo kako ngkimo impo'angomo won'humaji'monto yahon'ngki ngko youwo youwo lalokweno. Nje simeho hon'ngkano poyo pe'nyo somo ipen'imotowalokunjo somta'ni ti'huwo wont'ima'montolo. Ngko ni'hu'no wonyo hwo'nyoho.

I oso hiso'no Jisas Kilais nakwoe Hwe Engo sohwo kako hon'ngkano wonyo yokumpohn'nyo somta'ni ngkimo isihutofon'mayo'ne hweho.

Kako ngkimo asomo ntima'maso so'no ngko Anitumo isamoyoka ulalokweno.

8

Kilais nakwoe wonyo somo wae enaofonto kakoe Towahuno Wopingoso nejapmmentisofoho.

¹ Oseso nakwo Kilais Jisasi'nji ufohi'nnyo so'no Anitu nakwoe honingkano wonyo somne'no simeho tohino muhmanyofoho. Oso'no kako hungkuno ikwolofoso sohonta nakwoe wonyo somne'no nakumo tohinoso monejaponefoho.

² Hwapingoso Anituye Towahuno sohwo nakwo Kilais Jisasi'nji monahumokumentiso sohwo kako songo ne'no humayo'ne nejaposo sohwo kakoe yokumpohn'nyoso yahino wonyo somta'ni isihutofonema'mentisofoho. Oso'no oso yahino wonyo huhwo sohwo kako ngkimo poyo nimokumne'ento yalokunjo sohwo ngkimo apa'no mipenimotawenohoho. ³ Mouses kako

Anituye honingkano hungkuno neyakwosamo uyimentiso sohonta kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi honingkano nto'no iningkapifitne'ento nejapmmentisofoho. I oso'no yahino wonyoso nakwoe simeho mo'mo mnawojo so'no nakwo yokumpohn'nyo ane'nwi nohumentani honingkano homo somo nto'no miningkammentihwonefoho. Oseso nakwo honingkano hungkuno ito'no iningkayo yokumpohn'nyoso ane'nwi humentaningkuhwoni honingkano hungkuno hiso nakumo wopingo monamokummentisofoho.

I oso'no Anitu kako wopingo namokumentisofoho. Hwapingoso kako kakoe Hwomu nakwo hwaho lopo uhwojahoningki kako a'amu nakwo pa'nyo imo'n+mentisofoho. Oso kako a'amu nakwo pa'nyo imo'n+ingkahoningki Anitu nakwoe wonyomne'no tohino engo uyahoningki Kilais oso hiso'no poyo imo'n+mentiso so'no Anitu kako oso yahino wonyo huhwo sohwoe yokumpohn'nyo homo somo wae yao'mentisofoho. ⁴ Honingkano hungkunoso ole lonetihwalofoho. Sekwo honingkano wopingomnohini finingkamno. I Anitu kako yahino wonyo sohwoe yokumpohn'nyo wae yao'mentiso so'no lohonta nakwoe simeho yo'mayo wonyo umo lihwosi ko yososo nakwo miningkohwanehwono. Oso wonyoso nakumo monemokosyohumanehoho. O'o, nakwo Anituye Towahuno Wopingo so'nji nohumentani kakoe mampaho osomo nupo'nontani honingkano wopingo'nohini somo tifi iningkowalokuhwono. Oseso Anitu nonahononto wopingo kuyoho nelalofoho.

⁵ Oseso a'amu hofikoe simeho yo'mayo wonyo umo lonte osomo yahoningki oso homo somo hofiko tifi iningkawowo'ningkohoho so'no oso yahino wonyo hiso hofikimo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkisofoho. I, a'amu Anituye Towahuno Wopingo hi'njo sohwo hofiko kakoe mampahomo iningkawowo'ningkohoho so'no Anituye Towahuno Wopingo sohwo hofikimo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkisofoho. ⁶ Oseso oso yahino wonyo sohwo kako a'amumo aho yokumpohn'nyo

kemokosyohumawo'n'ngkiso so'no hofiko poyo pe'n'ngkuji tikanomo ufitnnefoho. I, Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako kakoe a'amumo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'n'ngkiso so'no hofiko wopingo nohumafikuji simeho pompenjiyo'nji wohumantifeho. ⁷ Oso yahino wonyo sohwo kako a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumentan'ngki hofiko Anituye mangohwa imo'n'mentohofofoho. Hwapingoso hofiko Anituye hungkuno somo enjwa'mo mohumunyofoho. Hofiko Anituye hungkuno homo somo in'ngkayoso hopo'maho. ⁸ A'amu hofiko yo'mayo wonyo hofikoe simeho umo lonteso iwo'n'ngkohoho. Oso a'amu hiso hofiko Anituye simeho wopingo umo'nyo'neso mmokufitnohofo.

⁹ I oseso Anitu kakoe Towahunoso sekwo simeho mo'mo humunyo'manji sekwo sekwo simehoso yo'mayo wonyoso umo lihwosi yososo miyonehoho. O'o, sekwo Anituye Towahunofe yahinomo in'ngkoyalokwofo. I, a'amu fihwo kako Anituye Towahuno ane hwo'manji kako Anituye a'amu hwo'maho. ¹⁰ Yahino wonyo sohwo kako jije a'apahomo poyo kumokososo u, Kilais kako jije simeho mo'mo humunyo hwosi'manji jije huyo'mangoso songo wohumamontonoho. Hwapingoso Anitu wopingo hwosoho nto kil'mentisofoho. ¹¹ Jisas kako poyo pe'n'ngkahon'ngki Anitu kako apa'no songo ulika'mentiso sohwo kakoe Towahuno kikimo kuhumunyo hwosi'manji kako Kilaisimo ulika'mentiso hopaso kako jije a'apaho apa'no

songo kilokafonefoho. Hwapingoso kakoe Towahuno kikimo kuhumunyofoho.

Anitu kakoe Towahunoso nakumo kakoe mehomi namokuwo'n'ingkohoho.

¹² U, nje a'amu soku, yo'mayo wonyo nakwoe simeho umo lonte osomo peho'no in'ingkowalokwofo. Oso yahino wonyo huhwo sohwo sekumo mosemokosyohumanehoho. O'o, awonoho. Olohonta nom'ne songo nemokosyohumaho. Osohumnohini un'ingkowano.

¹³ Nakwo nakwoe simeho yo'mayo wonyo uyano lifijo'manji u oso hiso ifijoso sekwo poyo pe'n'ingkuji tikanomo ufitnefoho. I oso'no sekwo sekwoe simeho mo'mo Anitu kakoe Towahunoso sekumo sehumunyo hwas'i'manji kakoe yokumpohn'nyoso nomafikuji yahino wonyo simeho umo liwo'n'ingkiso somo monje yasyikuji poyo umokantifeho. Poyo imokukuji sekwo songo wohumantifeho.

¹⁴ A'amu Anituye Towahunofe mampahomo haloho pewo'n'ingkohofoso hofiko Anituye mehomi nefoho. ¹⁵ Anitu kakoe Towahunoso nakumo apa'no iyoho enamofone nejapmentiso'maho. Nakumo apa'no impe hopa nantofone nejapmentiso'maho. O'o, Anitu kakoe mehomi ne imo'nyo'ne kako kakoe Towahuno Wopingo nejapmentisofoho. Oseso nakwo kakoe mehomi'nwi nohumentani nakwo Anitu kakine'no iyoho miyontani Nje Mpohwosoho uliwo'n'ingkuhwonefoho.

¹⁶ Anitu kakoe Towahuno Wopingo sohwo kako nakwoe simeho mo'mo humunyo sohwo ole nal'wo'n'ingkohoho, Kiko Anituye mehomi

hwosoho. Ose nal+wo'n+ngkiso so'no nakwo huno ole nayohoho. Ou, nehopi. Nakwo An+ituye mehomi'nwoho. ¹⁷ Oseso nakwo An+ituye mehomi hn'n+mo An+itu kako kakoe mehomi hn'nne'no yo'mayo elofisosyohumasoso nejaponefoho. An+itu kako yo'mayo K+ilais+imo uyososo nakumo nejaponefoho. Olohonta nakwo Jisas+'nji mojoku'n+ngkuhwasi yo'mayo tango Jisas ma'mentiso hopaso womano l+hwasi maso'manji u hwangku no'mo nakwo K+ilais+ye yofe engo so'nji kakoe ango wonyoangkafo so'nji kako'nji nomanefoho.

Hwangku nakwo K+ilais+'nji nohume hwasi kakoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo'nji no-humanefoho.

¹⁸ Nakwo An+itumne'no syoho yon-tan+ngkuhwasi yo'mayo tango ne'masoso olo tango hiloso we'efoho. I hwangku nakwo An+itu'nji nohumehwasi yo'mayo wonyoangkafo m+kun+impososo ujo ehontojwasyoso somo uhwon+ngkuhwasi nakwo olo tango we'e loso'no huno mosyof+syanehwono. ¹⁹ Yo'mayo hopi'nono ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji An+itu mt+'mokumentisoso hontohumaho. Yo'mayo so'no hontohumant+fi An+ituye mehomi ne hn'n+mo ut+hwah'nyopo ujo ehontojwonasyoso sohonta nahonyo'ne umo'n+ngkan+ngki hontohumaho. ²⁰ Hohonta Atam kako An+ituye hungkunomo hwotoho hmmentiso sohonta olo nakwoe hwaho lopo yahino wonyoso i'mofapmmentisofoho. Hohosohonta yo'mayo An+itu kako mt+'mokumentisoso

Anitu kako hungkuno lahon'ingki yo'mayoso wonyo imo'n+mentisofoho. Oso yo'mayo yofoho, piso hohwayo oso iwo'n'ingkiiso uhwon+wo'n'ingkuhwoneso apa'no wop'ingo imo'nyo'ne hontohumaho. ²¹ Nakwo Anituye mehomi ne hn'nimo ujo ehontojwonasyoso sohonta yo'mayo Anitu mt+'mokumentisoso apa'no wop'ingo imo'nonefoho. Oso hohosohonta yahino wonyoso ni'hu'nahone moi'wo imo'n'ingkuhwosi nakwo a'amu hn'nnonji yo'mayo so'nji Anitu kakoe yofe engo so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji nohument+hwanefoho.

²² Nakwo huno moi'wonoho. Yo'mayo hopi'nono Anitu mt+'mokumentisoso oso wop'ingo i'mofapone so'no hontohumaf+kuji hofi'ko tohino tipemayoso moya'mi sofa hofi'ko mehomi aswo mant'ifi tohino tipemawo'n'ingkohoho oso hopa tipema'mop+kujjo somta'angoso olohonta u'mofapmmontonoho. ²³ I, yo'mayo tohino Anitu mt+'mokumentiso osomnohini mumnalofiyoho. O'o, nakwo a'amu hi'nnonjimo nemnalofoho. Anitu kako yo'mayo hwangku nakumo nejapone so'no hofi'ko huno syaf+hupitnne'ento kakoe Towahuno si'mo'mo nejapmmentisofoho. I olohonta nakwoe a'apahoso yahino wonyo sohwoe yokumpohn'nyo somo enjwa'mo humentani tohino engo nem'ingkahon'ingki youwo youwo lontani nakwo olo so'no hontohumalohwono. Anitu kako nakumo yahino wonyo sohwoe yokumpohn'nyo somta'ni ni'hu'nahone asomo nemahwosi

kako nakumo a'apaho songo nejapihwosi nihu'nahone nakwo kakoe mehomi ne imo'nyo'ne namokonefoho. ²⁴ Nakwo oso hiso ne imo'nyo'ne hontohumalohwono. U, oso yo'mayo hiso ne imo'nontentesi nakwo mohontohumehwaneso. U, hwe fihwo kako oso yo'mayo hiso'no nohontohumawosi oso ne homo somo nuhwon'ngkuhwosi oso'no kako apa'no mohontohumanehoho. ²⁵ U, nakwo yo'mayo muhwonyo so'no nakwo huno syofisyihwasi simeho hi'ntnnono uyasoso u, neso womantanoho. Oso'no nohontohumehwasi in'ngo momofanehwono.

²⁶ Oso hiso'no hontohumalohwone hiso nakwo yokumpohn'nyo ane'nwi humentan'ngkuhwoni Anitu kakoe Towahuno Wop'ngo huhwo'nji nakwo Mpohumo jomo ujo so'ne nefo'mawo'n'ngkisofoho. Nakwo Mpohumo pehofo ulane'entani huno moneyahon'ngki nakwoe simeho mo'mnohini humotaha lalokuhwono. Oso'no nakwo yoloho ne hiso'no Mpohumo mujofoho. I oso'no Anitu kakoe Towahuno Wop'ngoso nakwoe simeho mo'mo nakune'no hitoho ulofahon'ngki kako Anitumo nakune'no yoloho ul'wo'n'ngkisofoho. Oso Towahunofe mampahoso Anitu kako'nohini upa'n'wo'n'ngkohoho. ²⁷ Mpohwo kako'nohini nakwoe simeho mo'mo nahonyo sohwo kako Towahunofe huno somne'no huno uyohoho. Towahuno sohwo kako yo'mayo Anitu kako umo'nalokunjo so'no huno uyahon'ngki kako nakumne'no Mpohumo jomo ujoso'no nto'no ul'wo'n'ngkisofoho.

28 I nakwo olo so'no huno nayohoho. Anitu kako a'amuso nje yahinoso ifitne'ento imentiso osomo uhwosopo'mentisofoho. A'amu hiso hofiko Anitumo simeho ufijo'manji yo'mayo tango u'maso somo Anitu kako oso homo somo wopingo umokiyo'ne hweho. 29 Hwapingoso hohonta Anitu kako nakumne'no huno uyahonngki Anitu nje hwomu hopa imo'nifitne'ento nahwosopo'mentisofoho. Oseso Kilais nela'wehwo kako simo'mta'ango sohwo imo'ninkahonngki nakwo a'amu pi'ningo engo hn'nwi homninkwa'wehwo hom-nampisyona'ni imo'nalokuhwono. 30 Hohonta Anitu nakumo nahwosopo'mentisofoho. Nahwosopo'mentiso hn'nimo ngkimo ni'mapitne'ento johoh nalmentisofoho. Joho nalonto wopingo naloho'mentiso so'no ole nelalofoho. Sekwo wopingo kuyoho. Wopingo namokumentiso so'no nakwo kakoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo'nji nohumentihwanefoho.

Anitu nakune'no hitoho ulofalokunjo sohwo kako monesikwajonehoho.

31 I oseso Anitu kako nakumo yo'mayo wopingo naloho'mentiso so'no nakwo huno pehofo syofisyanehwono. Anitu nakwo'nji humanto nefo'mawo'nngkiso so'no nakumo a'amu wonyo nalohofwo'nngkohoho somne'no huno pi'ningo mosyofisyanehwono. O'o, hofiko nakumo moneyakolopitnehoho. 32 Anitu nakune'no hitoho ulofahonngki kakoe Hwomu kakine'no simeho uywo'nngkiso sohune'no

nakumo wonejapmmonteso huno pi'n'ngo mosyafi'hu'mmentisofoho. O'o, awonoho. Nakwoe wonyomne'no poyo pe'none'ento uhwatimentisofoho. Oseso oso kakoe hwomu nejapmmntiso so'no nakwo huno ole nayohi, Yo'mayo nefo'mayo'ne hi wonejapmmontonoho.

³³ Anitu nakumo kako'ne nahwosopo'mentiso hn'nimo sekwo wonyo kuyoho eso tihwo wonalimontolo. O'o, Anitu huhwo kako nakwoe wonyo wae enamofonto wopingo kuyoho nal'wo'n'ngkisofoho. ³⁴ Nakwoe yahino wonyo somne'no tohino womapife eso tihwo walimontolo. O'o, Kilais Jisas oso wonyo homo somne'no poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso sohwo kakoe kan'ngkwohwo Anituye aho anga sohohnta'ni nohumentan'ngki Seten kako nakumne'no wonyo kuyoho nelahon'ngki Kilais nakumne'no Mpohumo jomo ulalofoho.

³⁵ Jisas Kilais nakumo hitoho mikun'imposo engo nejapi'wo'n'ngkisoso wae pehohwo wenamo'mtolo. U, yo'mayo tango nakumo ne'maso'manji u tohino tipemaso'manji u a'amu wonyo nalohopijo'manji u mijoho nayoso'manji yo'mayo so'nji manji'mofoso'no umofonyo iyo'manji yo'mayo wonyoso nakumo wonyo wonamokumo lihwosi yoso'manji u poyo wonamokumo lihwosi yoso'manji i oso yo'mayo hopi'nonohino hiso Jisas Kilais kako nakumo hitoho ulofalokunjo somta'ni nakumo wae menamofonehoho. ³⁶ Oso yo'mayo hiso ne'maso so'no a'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohoho sohwa ole

mti'mokumentohofi,

Nakwo jije a'amu hn'nwi jije syoho
 mji+mopontan+ngkuhwoni a'amu
 hofi+ko nonahonontifi nonafotofontifi
 fonjonesyalokwofo.

A'amu tongomo uhwonontifi fon-
 jasy+wo'n+ngkohoho hopaso nakumo
 nahonontifi wofonjonesyantife'no
 yalokwofo.

Ose mti'mokumentohofoho.

³⁷ Oso hiso'no nakwo huno
 mosyof+syalokuy+hwono. O'o, Jisas Kilais
 nakumo simeho m+kun+imposo engo
 nejapi+wo'n+ngkiso so'no yo'mayo tango
 hopi'nonohino ne'mante somo nakwo
 ni'hu'nahone monje esyahan+ngkuhwoni
 An+tu yo'mayo homo somo uyakolofone
 namokuwo'n+ngkisofoho. ³⁸ Ou, ngko olo
 so'no simeho hi'ntnnono uyalokwe so'no ngko
 huno ole niyohoho. An+tu ngkimo hitoho
 m+kun+imposo engo ntap+wo'n+ngkiso oso'no
 wae yan+imofone sohwo mohumuyoho. O'o,
 ni'hu'no awonoho. Oseso Kilais nakumo
 hitoho nejopalokunjo somta'ni nakumo wae
 menafonehoho. Ou, nehopi. Songo humayo
 so'nji poyo pe'nyo so'nji a'amu ahwomo
 mta'ango so'nji hwahoponjo towahuno wonyo
 so'nji yo'mayo hohonta i'mofapmmentiso oso'nji
 tifi imo'none so'nji yo'mayo yokumpohn'nyo
 kengo kengo so'nji ³⁹ i yo'mayo yokintahoponjo
 so'nji hwahoponjo so'nji oso nom'ne
 yo'mayo hu'mehinawojo so'nji oso yo'mayo
 hopi'nonohino hiso An+tu hitoho nejopalokuso

somta'ni nakumo wae menaofonehoho. O'o, nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais nakumo wopingo naloho'mentiso oso'no Anitu kako hitoho ne'no nejapmm+hwonefoho.

9

Poul kako a'amu Isilael somne'no simeho tango uyimentisofoho.

¹ Ngko Pouli'ni Kilaisiye a'amu sohwo'ni hwasyo hungkuno moselalokuyohono. O'o, ngko sekumo hungkuno nehopi'nohini selalokweno. Ngko huno niyalokunjo so'nji Anituye Towahuno Wopingo nje simeho mo'mo humaso sohwo'nji ngkimo olo so'no nehopeho ntantofoho. ² Nje a'amu Jutaso hofiko Jisas Kilaisimo miningkayo somne'no ngko hitoho ntokwoho. Nje simeho tango ni'hu'nonohinoso hofikine'no niyohoho. ³ A'amu Jutaso hofiko nje ningkwahwo nampohwosafoho. Hofiko nje temtifofo mta'angofoho. Oso'no hofiko Anituye a'amu ne imo'nyo so'no ni'mo'ningkohoho. U honingkano wo'nnyopontentesi u ngko Anitumo olo so'no jomo ulahoni'mo Anitu kiko nje a'amu Jutaso hofiko jije a'amu ne imo'nifitne'no kiko ngkimo tikanomo ni'humajo ose uli'mnesohilo. ⁴ Nakwo a'amu Jutha hn'nwi nakwo a'amu Isilael sofe imu'nwoho. Anitu kako nakumo nahwosopo'mentiso osohwo kako nje a'amu kuyoho nalonto kakoe yofe engo so'nji yokumpohn'nyo engo so'nji netihwamentisofoho. Nakumo Anitu ole nalimento, Sekwo ngkimo ni'fohi'nyo'ne olo honingkano lomo ifijo so'no ngko wopingo

waseloho'monnoho. Ose nalonto kakoe hon'ingkano hungkuno nejapmmentisofoho. Nom'neso olenoho. Kakoe yofe somne'no kakoe tajo angomo hwomtame ulohofone yahino wop'ingo nejapmmentisofoho. Yo'mayo hungkunoso ne imo'none so'no nal'mentisofoho. ⁵ Neyakwosa sohwa hofiko hwe engo hwafoho. Nakwoe temtifofo somta'ni Anitu kakoe hwomu Kilais osohumo nefo'mayo'ne uhvosopo'mentiso sohwo kako a'amu imo'n'mentisofoho. Anitu ne sohwo kako yo'mayo hopi'nonohino somo aho huli'memokosyohumawo'n'ingkiso hweho. Oso'no nakwo kakoe yofe ho'nomayoso engolopohamo ne'no ne'nohini uy'hwano. Nehopeho.

Hwe moyami hopi'nono Anitu kakine'no uhvosopo'mentisofoho.

⁶ A'amu Juta fehohnjoso Anitumo simeho muyo'njo so'no ole wolantantaho. Anituye hungkunoso ne mmo'nonehoho ose wolantantaho. O'o, awonoho. Anitu a'amu Juta somo kakoe mehomi imo'nyo'ne ko uhvosopo'mentisoso fehohnjoso Jutafe temtifofo ko hi hofiko kakoe a'amu ne'maho. ⁷ Apilohamiye imu fehohnjo somo Anitu uhwononteso hofiko Apilohamiye a'amu yofe uhwoe'ne'maho. O'o, Anitu Apilohammo ul'mento, Jije hwomu Aisak kakoe imu oso'nohini hofiko jije temtifofo nefoho. ⁸ Anitu Apilohamiye hwomu anga'nohino sohune'no hungkuno ulahon'ngki kako hwomu anga'no tipema'mentiso sohwo osohwo

kako Anituye mehomi hweho. I nom'ne tipema'mentiso oso hwa hofikoe imuso hofiko Anituye mehomi'maho. ⁹ Oso hungkuno Apilohammo ulimentiso hiso olenoho. Soswo anga'no niyakolofihwoso'no ngko asomo wapmmnonoho. Osohonta Sola kako hwomu aswo woma'montonoho. Ose ulimentisofoho.

¹⁰ Ihwoni. Aisak kako imo'nonto kakoe ape Lepeka kako hufa'u mehomi imo'nimentisofoho. Oso hufa'u mehomi sohwa'uye kanngkwohwo afa hweho. Aisak huhwo sohwo kako nakwo a'amu Juta hn'nwiye neyakweho. ¹¹ Oso hwomu hufa'u Lepekafe simehomjo mnawojo oso hwa'umo Anitu kako kakoe huno mta'ni hwomu anga'nohino humo kakoe mehomi imo'nyo'ne uhwsopo'mentisofoho. Anitu kako oso hwomu sohwa'u sikoe yahino wopingo somne'no yano ulohmmentiso'maho. O'o, siko mmo'nyo sohonta Anitu kako hwomu anga'nohino sohomo kakoe mehomi imo'nyo'ne uhwsopo'mentisofoho. Oso'no nakwo huno ole nayohi, Anitu kako a'amufe yahino somne'no huno mosyafisiyo'njo yonto a'amu somo kakoe huno mta'ni mtitofonto uhwsopewo'ningkiso hweho. ¹² Oso hwomo sohwa'u siko mmo'nyo simeho mo'mo mnowentanjo sohonta Anitu Lepekamo ulimento, Oso hwomu simo'mjo sohomo nom'ne jije hwomu tiffinjo sohwoe syoho ulohofiyo'nehwo umo'nimontonoho. Ose ulimentisofoho. ¹³ Anituye hungkuno mtimokumentohofohi sohwa hofiko ole mtimokumentohofi, Anitu ole limento, Ngko Aisakiye hwomu tiffinjo Jekoup oso hune'no

simeho uyalokweno. I ngko kola'wehwo Isou sohune'no ngkilaho, ose limentisofoho.

¹⁴ Oseso nakwo ole wolantantaho. Olo Anituye yahino oleso nto'nohinimaho. Ose wolantantaho. O'lo, awonoho. ¹⁵ Anitu Mosesimo ole ulimeto, U ngko hwe fihune'no wopingo wakilo'ho'mo ulimo u ngko kakimo wopingo ulo'ho'mnoho. U ngko kakine'no hitoho wanto'mtonoho. ¹⁶ Oseso hwe fihwo kako ole malonehoho. Ngko syoho wopingo ime'no Anitu kako ngkimo wopingo wanto'ho'montonoho. Ose malimnehono. O'lo, Anitu kakoe huno mta'ni mtitofihwosi a'amumo wopingo ulo'ho'montonoho. ¹⁷ Oso'no Anitu kako hwe engo hwaho Ijip mokosyohumamentiso osohumo ole ulimeto, Ngko kikimo olo hwaho Ijip osopo mokosyohumayo'ne kuhumajimetohefoho. Hwapingoso ngko kikimta'ni nje a'amu Isilael somo utimahm'ime'no kiko yokumpohn'nyo imo'n'ngkohoji hahn'nyo yohojo'no ngko kikimo hwotoho kufe'mo wokiyakolo'monnoho. Oseso a'amu ango'meemjoso hofiko nje yokumpohn'nyoso nohon'ngkuji nje yofeso woho'nonimantifeho. Ose ulimentisofoho. ¹⁸ Oseso nakwo huno ole nayohoho. U Anitu kako hwe fihune'no ngko kakine'no hitoho wantofono lihwosi u kakine'no hitoho ulo'montonoho. U Anitu kako nom'ne a'amu hune'no huno ole syafisyososo, Hwe fihwo kako yokumpohn'nyo umonono ose syafisyososo oso hwe huhwo sohwo kako yokumpohn'nyo umonimontonoho.

Olo hungkuno loso Anituye simeho tohino'nji hitoho ulofoso'ne

19 Oseso Anitu yo'mayoso umo'nono lonte so'no oso hiso ne imo'n+wo'ningkisofoho. Oso'no a'amu fehohnjoso ole wontantifeho. Nakwoe yahino wonyo iwo'ningkuhwone so'no Anitu kako yoka peho'no nal+wo'ningkohoho. Yo'mayo imo'n+wo'ningkiso so'no simo'mo Anitu kakoe huno yo'mayoso umo'nono lonte huno syafisyiwo'ningkiso osomo tihwo ulojao'montolo. 20 Ose ntikujo'no ngko ole ulimno, U, kiko a'amu hwahoponjo fihwosi Anitumne'no yoka ujoso kiko hopoenohintaho. Oseso hwakwontoho osohwo kako oso hwe mtimokoso osohumo ole ulimontolaho, Kiko olo pa'nyo peho'no nimitimokumentohino hwo'nto. Ose ulimontolaho. 21 A'amu hwakwontoho syoho'njo sohwo kako hwaho nomahwosi hwontoho nom'ne wosopayo ho'nasiyo'ne mtimokuhwosi nom'ne sikinjo jopaho iwontofasiyo'ne mtimokososo wonyotaho. O'o, kako yo'mayo kakoe huno mta'ni mtimokiyoso u oso kako hwapingo hweho. Kakoe syohofoho.

22 Oso yahino oseso Anitu huhwo'njoho. Anitu a'amu honingkano wonyo imotofo so'no tohino womapife limentisofoho. Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji kakoe simeho tohino oso'nji utihwa'nyopo ulikemokontentesi a'amu somo tohino komo'no uyihwonesohilo. O'o, Anitu kako oso a'amu somne'no hitoho ulofahoningki hontohumaho. I oso'no hofiko hahn'nyo ne'no yahoningkofi Anitu kako tohino engo uyimentisofoho. 23 I Anitu kakoe yahino wopingo ujo ehontojwasiyo'ne so'no Anitu kako a'amu fehohnjo wopingo

uloho'mne'ento uhwosopo'mentiso somo nje yofe engo so'nji nje yahino wopɨngo so'nji mapitnne'ento imentisofoho. Hwapɨngoso oso hiso'no nakune'no nto'no nto enesyohumaho.

²⁴ Oso a'amu wopɨngo uloho'mne'ento uhwosopo'mentisoso nakwonoho. Oso hiso a'amu Juta'nohini'maho. O'o, a'amu temtitifo kengo kengo'nwoho. ²⁵ Houseya sohumo Anitu hungkuno uyahonɨngki limojo sohwo kako olo hungkuno loso a'amu Juta'maso, a'amu temtitifo kengo somne'no ole mti'mokumentisofoho.

Anitu ole limento, Hwe moya'mi hofɨko nje a'amu Juta mmo'nyo'njo somo ngko ole ulimonnoho, Sekwo nje a'amu kuyoho.

A'amu ngko hofɨkimo simeho muyo'njo simo'mo imentohe somo ole ulimonnoho, Ngko sekumo simeho sejopalokweno.

²⁶ Ango'meemjo a'amu somo nje a'amu ku'maho simo'mo ulimentohe oso ango'meemjo a'amu somo ole ulimonnoho.

Ngko Anitu songo ne'no humayo sohwo'niye a'amu kuyoho.

Houseya ose mti'mokumentisofoho.

²⁷ I Aisaiya hwe nom'nehumo Anitu hungkuno uyahonɨngki limentiso sohwo kako a'amu juta somne'no ole mti'mokumento,

A'amu Isilaeliso hofɨko tafeponjo wosoho pa'nyo pi'nɨngo engo ko imo'nɨfijo somta'ni Anitu kako anga'no anga'nohino manefoho.

²⁸ Hwapɨngoso a'amu honɨngkano wonyo'njo somo Anitu hofɨkoe yahino wonyo so'no hungkuno ulhwosi tohino komo'no uyonefoho.

29 Oso hungkuno Aisaiya simo'mjo
 mtì'mokumentisoso olenoho.
 Nakwoe Hwe Engo Anitu kako a'amu
 ahwomomjo so'nji hntokwaliyo yo'mayo
 so'njimo mokosyohumawo'nìngkiso
 osohwo kako nakwoe temtitofò
 fehohnjo anga'no anga'nohino somne'no
 wohumafe majo'njo yontentesi nakwo
 a'amu hopi'nono Isìlael hn'nìmo
 Soutom'nji Ngkumoula oso pa'nyo wae
 enaofìhwonesohilo.

Aisaiya ose mtì'mokumentisofoho.

*A'amu Isìlaeliso hofìko hofìkoe yahino
 wopìngo somne'no Anituye a'amu ne
 imo'nane'entìfi hofìko syoho engo imentohofò-
 foho.*

30 Oseso nakwo pehofo lanehwono. Olenoho.
 A'amu temtitofò kengoso hofìko nakwo Anituye
 a'amu ne imo'nane'entìfi syoho yokumpohn'nyo
 imentohofò'maho. O'ò, hofìko Jisasìmo
 sìmeho hi'ntnnono uyahonìngkofi Anitu
 sekwo wopìngo kuyoho ulìmentisofoho. 31 I
 a'amu Jutaso hofìko ole syafìhu'mentohofi
 nakwo Anituye honìngkano hungkunomo
 nto'no inìngkohwaso'no Anitu kako nakumo
 wopìngo kuyoho wonalìmontonoho. Ose
 syafìsyontìfi syoho engo ko imentohofò so'no
 Anitu kako wopìngo kuyoho ose mulonehoho.

32 Hwapìngoso hofìko Jisasìmo sìmeho
 hi'ntnnono uyoso nakwolaho lontìfi honìngkano
 hungkuno osomo nto'no inìngkuhwasi Anituye
 a'amu ne umo'nano. Ose lìmentohofòfòfoho.
 Hofìko oso sojo engkwosaho pa'nyoso

Anitu honingkanopo ho'nahumentiso osomo entofomantifi piwahu'mentohofofoho. ³³ A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofoho oso hwa hofiko Jisasimne'no oso sojo homo somo ole mt'i'mokumentohofi,

Upa'nimno. Oso hwaho ango Saiyon sopo sojo engkwosaho pa'nyo a'amu entofomayo'ne ho'nahumentohofoho.

Oso hopo sopo a'amu hofiko entofomafikuji wopiwesyantifeho.

I a'amu oso engkwosaho homo somo simeho hi'ntnnono uyifijoso hofiko wonimango munonehoho.

Jisasimne'no ose mt'i'mokumentohofofoho.

10

A'amu Isilaeliso hofiko Anitu kakoe yahino wopingoso nto'no ma'mentohofomaho.

¹ U nje a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ingkohoho soku, olo so'no nje simeho wopingo nimo'n'ingkohoho. Ngko a'amu Isilaeliso hofiko Anituye a'amu ne imo'n'ifitne'enji Mpohumo jomo ne'no uliwo'nalokweno. ² Ngko oso a'amu somne'no huno ole niyohoho. Hofiko Anituye yahino somo un'ingkowano ko lontifi oso'no hofiko Anituye yahino ne so'no huno muyofoho.

³ Anitu kako nakune'no a'amu wopingo imo'n'ifitne'ento Jisas Kilais nakwoe hwaho lopo uhwatimentisofoho. A'amu Jutaso hofiko oso homo somo simeho muyo'njo yontifi huno ole syofisyalokwofo, Nakwo hi'nwi nakwo honingkanoo hungkuno somo ito'no

in+ngkawasoso wop+ngo umo'nantanoho. Hwasyo ose syof+syalokwofoh. ⁴ Nakwo huno ole nayohoho. Kilais kako hon+ngkano hungkuno somo moi'wo esojwao'mentisofoho. Oseso a'amu kako Kilais+imo simeho hi'ntnnono uyoso osohumo Anitu kako oso a'amu osohumo ulimontono, Kiko wop+ngo hwosoho. Ose ulimontonoho.

Anitu kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo ut+ma'mo lalofoho.

⁵ Mouses hungkuno osohi so'no mt+imokumentisofoho. A'amu fihwo kako Anitu kiko wop+ngo hwosoho ntone'ento kako Anituye hon+ngkano osomo nto'no in+ngkowalofoho. Oso hungkuno homo somo hopi'nono nto'nohini in+ngkawe sohwo'manji kako songo ne'no nohumant+hwone hweho. ⁶ I oso'no a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso osohumo Anitu kako wop+ngo hwosoho ose ulimontonoho. Oso hwe huhwo sohwo kako huno ole mosyaf+syonehoho. Kilais nakumo nefo'mayo'ne ahwomo mta'ni t+hwwo wos+imamontolo. ⁷ A'amu poyo pe'nnyo hwahomo'mo humalofoso Kilais pe'n+mentiso osohumo t+hwwo ut+ma'montolo. Ose mosyaf+syonehoho. ⁸ O'o, Anituye hungkunoso sekumo mose'maso'maho. A'amu Anituye hungkuno mt+imokumentohofoh sohwa ole mt+imokumentohofi, Anituye hungkunoso sekwo'nji weho. Sekwoe hunomo simehomo weho. Oso hungkuno mnawojo loso olenoho. Sekwo Kilais+imo simeho hi'ntnnono uy+imno. Oso hiso'no nakwo

ne'no losetihwawo'n'ingkuhwono. ⁹ Olenoho. Kiko nom'ne a'amu somo ole uso, Jisas sohwo nje Hwe Engo hweho, ose ulohoji Jisas nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso osohumo Anitu kakimo pi'nimo nta'ni apa'no songo ulika'mentiso oso homo somne'no simeho hi'ntnnono uyohoji'manji Anitu kako kikimo asomo wokitima'montonoho. ¹⁰ Nakwo Anitu kakimo simeho hi'ntnnono uyihwaso'no Anitu kako ole wonalimontonoho, Sekwo nje mehomi wopingo ne kuyoho. Nakwo nakwoe mango'nji Anitu kakoe hungkunoso nom'ne a'amu somo lutihwehwaso'no Anitu kako nakumo asomo netimanefoho.

¹¹ A'amu Anituye hungkuno mtimokumentohofosohwa ole mtimokumentohofi, U, a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso sohwo kako Anituye simanopo lohofihwosi kako wonimango munonefoho. Ose mtimokumentohofofoho. ¹² Anitu kako nakwo a'amu Juta'nji Ngklik oso'nnonji nakwo temtitofokengo kengo hn'nimo nahon'wo'n'ingkisoso Anitu kakimo u'mayo'ne yahinoso afa'nohino nahon'wo'n'ingkisofoho. Oseso nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwiye hwe engo anga'nohinoso Anituyoho. A'amu anga'no anga'nohinoso Anitumo fonefo'maho ulikujo'no kako yahino wopingo wonyoangkafo uloho'montonoho. ¹³ A'amu Anituye hungkuno mtimokumentohofosohwa ole mtimokumentohofi, Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi nakwo nakwoe Hwe Engo Kilaisimo fonefo'maho ulihwaso'no kako wonefo'ma'montonoho. Nonefo'mahwosi kako

asomo netimanefoho.

¹⁴ A'amu hofi'ko Jisasi'mo simeho hi'ntnnono muyo'njoso hofi'ko kakimo jomo mulifitnnehofo. A'amu hofi'ko Jisasi'ye hungkuno mupa'nyo'njoso hofi'ko oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono muyifitnnehofo. A'amu nom'neso hofi'ko nom'ne a'amu somo Jisasi'ye hungkuno molutihwayo'manji u oso a'amu hiso hofi'ko hungkuno homo somo mupa'nifitnnehofo.

¹⁵ Anitu kako Jisas Kilaisimne'no hungkuno wopingo nom'ne a'amumo lutihwayo'ne somo molihwajiyo'manji oso a'amu hiso hofi'ko moliku'mopitnnehofo. A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohoho sohwa ole mt'i'mokumentohofi, A'amu Anituye hungkuno liku'mofo'njo sohwafe hungkunoso upa'nifitne'no hofi'ko oso a'amu huhwo sohwa mo utimafikuji nakwo'nji fosyohumamno, ulantifeho. Ose ulikuji hofi'koe yofe woho'nomantifeho.

A'amu Isilael fehohnjoso hofi'ko Anituye hungkuno wopingo somo tifi nto'no miningkayo'njofoho.

¹⁶ I oso'no a'amu pi'ningo engoso hofi'ko Anituye hungkuno wopingo upa'nontifi hofi'ko simeho umentohoho'maho. Aisaiya ole mt'i'mokumento, U Hwe Engofo, a'amu nakwo hungkuno ulahon'ingkuhwoni oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono tihwo uyimaho. O'o, awonoho.

Aisaiya ose mt'i'mokumentisofoho. ¹⁷ Oso'no nakwo huno ole nayohi, Simo'mo nakwo Anituye

hungkuno upo'n'ingkuhwasi tifi oso hungkuno hiso simeho hi'ntnnono wonel:kafono. Nakwo K'ilaisimne'no hungkuno wop'ingo upo'nontani nakwo Anitumo simeho uyalokuhwono.

¹⁸ Oseso ngko ole waselohon+monne'no yohono. Hofiko Anituye hungkuno wop'ingoso mupa'n'immentohofofoho. O'o, hofiko nto upa'n'imentohofofoho. A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofoho sohwa hofiko ole so'no mt'i'mokumentohofi,

A'amu Anituye hungkuno liku'mofo syoho'njo sohwafe mampahoso angomeemo ho'n'imentisofoho.

Oseso olo hungkuno loso angohopi'nonohino sponjoso nto mjipa'n'immentohofofoho.

Ose mt'i'mokumentohofofoho. ¹⁹ Oso'no ngko nom'ne hungkuno waselohon+monne'no yohono. A'amu Isilaeliso oso hungkuno homo somo nupa'nontifi neso huno nto'no mosyafi'hu'mmentohofotaho. O'o, oso'ne'maho. Hofiko huno nto'no syafi'hu'mentohofofoho. Oso hiso'no Anitu kako Mouses+mo hungkuno uyahon'ngki Mouses kako ole mt'i'mokumento, Sekwo nje hungkunomo haloho maposo'njo imentohofoho so'no ngko a'amu kengo kengo somo nje hungkuno uyi'mo.

Wop'ingo ulohohm'me'no nohon'ngkuji sekwoe simeho tohino wasemni'montonoho.

Ngko a'amu huno'maso osomo utimahm'me'no nohon'ngkuji sekwo yoka wolantifeho.

Mouses olo hungkuno loso ose mt'i'mokumentisofoho. ²⁰ I Aisaiya kako olo hungkuno loso yoloho joso'no iyoho

imentiso'maho. O'o, olo hungkuno loso
yokumpohn'nyo limento,

A'amu ngkine'no huno mosyafisiyo'njoso
hofiko ngkine'no hafihafe
matipewo'n'ngkiyohofoso olo-
honta hofiko ngkimo nto
tipenohon+ma'n'ngkohoho.

A'amu nom'neso hofiko ngkine'no
nom'ne a'amu somo mulo-
hon+wo'n'ngkiyohoho oso'njo
ut+hwa'nyopo i'mofapmmentohefoho.

Ose limentisofoho. ²¹ I oso'no Anitu
a'amu Isilael somne'no ole limento,
Engolopohamo ngko a'amu somne'no womoto-
hulijisyosyohumamonji ajape ulohofahon+ngko
hofiko nje hungkunomo hwotoho nifentifi
hohujo ikinjan+mof+wo'n'ngkohofofoho. Aisaiya
ose mt'i'mokumentisofoho.

11

*Anitu kako a'amu Isilael fehohnjo somo
wop+ngo uloho'mentisofoho.*

¹ Oseso ngko ole waselohon+monne'no yohono.
A'amu Isilael somo Anitu uhwosopo'mentiso oso
hofiko Anitune'no hohujo ikinj+mofahon+ngkofi
Anitu kako oso a'amu homo somo wae
nihu'nahone yao'mentisotaho. O'o, awonoho.
Nihu'nahone'maho. O'o, ngko huhwo'ni
a'amu Isilael hwo'nyoho. Ngko Apilohamiye
imu hwo'nyoho. Ngko kakoe kakwo'yohwo
Jekoupiye hwomu Mpenyamiye temtitofa
mta'ango hwo'nyoho. ² A'amu Isilael hohonta
Anitu nahwosopo'mentiso hn'n+mo Anitu kako

moho'nonafefoho. Hwe fihwo Ilaija sohumo Anitu hungkuno uyahonɔngki kako a'amu Isɩlael somne'no hungkuno yokumpohn'nyo ulimentiso so'no sekwo huno seyohoho. Kako Anitumo ole ulimento, ³ Hwe Engo sohwozi, a'amu sohwozi jije hungkuno uyahonɔngki limotofo oso hwamo nom'ne a'amuso fonjosyalokwofo. A'amu kikine'no yahu fonjokisasiyo ijempohoso wonyo nto imokumalofo. Oso'no ngko anga'nohino sohwo'ni humanji kikine'no simeho kijopalokweno. I oso'no hofiko ngkimo wofonjonɩsyantife'no hofiko ngkine'no hafihafe ntipeentikwofo. Ose ulahonɔngki ⁴ Anitu kako kakine'no aku hungkuno pehofo ulimentono. Anitu ole ulimento, Kiko'nohini'maho. O'o, ngko a'amu *seven tausen* (7,000) osomo mokosyohumaleno. Hofiko oso hwasyo anitu Mpal sohune'no hwomtame mulohofɩwo'nɩngkiyohoho. O'o, hofiko ngkimo simeho ntopalokwofo. Ose ulimentisofoho.

⁵ Olohonta oso pa'nyoso Anitu kako yalofoho. A'amu Juta anga'no anga'nohino somo Anitu kako hitoho ulofahonɔngki kako nakumo kako'ntnne nonahwosopento wopɩngo nelohofahonɔngki nakwo kakoe a'amu nehn'nwi humalohwono. ⁶ I nakwo nakwoe honɩngkano wopɩngo imotohwone so'no nahwosopomentiso'maho. O'o, nakwoe honɩngkano wopɩngomne'no nahwosopententesi u kako nakumne'no wopɩngo monalohofe'nesohilo. O'o, nakwoe yokumpohn'nyo so'no nahwosopehwonesohilo. Ose'manji Anitu nalohofososo ne ane'nesohilo.

⁷ Oso'no nakwo pehofo lanehwono. Olenoho. A'amu Isilael fehohnjo hofiko ole hwasyo syafisyiwo'n'ingkohofi, Nakwo hon'ingkanohungkunomo ito'no in'ingkowaso'manji Anitu kako nakumo ole wonalimontonoho, Sekwo wopingo kuyoho. Ose wonalimontonoho. Oso'no oso hwasyo huno hiso syafisyontifi hofiko syoho engo yalokwofo. I oso'no Anitu kako'ntnne uhwosopo'mentiso osomnohini Anitu kako wopingo kuyoho ulimontonoho. I a'amu nom'neso hofiko Anituye hungkuno somo haloho maposo oso a'amufe simehoso yokumpohn'nyo nto imo'nimaho. ⁸ Oso hiso'no a'amu Anituye hungkuno mtimokumentohoho sohwa a'amu juta somne'no olo so'no mtimokumentohofi,

Hofikoe huno simeho osomo Anitu kako saho hopa kuwojahon'ngki nakwo hungkuno hofikimo ulahon'ingkuhwoni hofiko haloho mupa'nyo'njo yontifi muhwonyo'njo imentohofofoho.

Oseso oso mta'angoso oso yahinoso ne'no mjimo'nimoponto olohonta ne'no weho.

Ose mtimokumentohofofoho. ⁹ Ihwoni. Mote sohwo hofoyomo wosopayo uhwononto wanimo lonto nomanteso oso hofoyo huhwo sohwo poyo umokumontonoho. Oso pa'nyoso hwe yofe engo'njo Ntefit kako huhwo a'amu Juta somne'no olo so'no nto mtimokumentisofoho.

A'amu Jutaso hofikoe wosopayo engo nonontifi hofikoe yo'mayo ho'yango wopingo somo uhwonontifi ole syafisyiwo'n'ingkohofi, Ih-

woni, Anitu kako nakumo wopingo nelohalofoho.

Ose nalohofonto wopingo kuyoho nelalofoho.

Oso hunoso hwasyo syafisyiwo'n'ingkohoho hiso hofoyo hopa wonyo umokumontonoho.

¹⁰ Hofikoe timoso sikwo'mjoho imo'n'ingkuhwosi hofiko yo'mayo somo timo nto'no muh-won'fitnnehofo.

Yo'mayo tango u'masoso hofikoe hano uyoso engkulo engkulokano wowantifeho.

Ntefit oso hungkuno hiso a'amumo yo'mayo wopingo Anitu uyonte somne'no simonyo ko yontifi kakoe hungkuno ne so'no haloho maposo'njo somne mt'i'mokumentisofoho.

Anitu a'amu temtifo nom'ne somo kako'ntnne ut'ima'montonoho.

¹¹ I oso'no ngko hungkuno nom'ne waselohonimonne'no yohono. A'amu Jutaso hofiko Anituye hungkunomo haloho mapososo'no hofiko piwahu'mentohofoso nihu'nahone piwahu'mentohofotaho. O'o, nihu'nahone'maho. Oso a'amu Jutaso hofiko Anituye hon'ingkanano wopingo somo ito'no min'ingkayo'njo yontifi sompeeo'mentohoho so'no Anitu a'amu temtifo kengo somne'no kakoe mehomi ne imo'n'ingkujo'no kako asomo utimayo'ne joho ulalofoho. Anitu a'amu kengo somo wopingo ulohofontan'ingkuhwosi a'amu Jutaso hofiko nuhwon'ingkuji hofiko simeho tohino um'ingkuhwoso'no hofiko Anitumne'no huno apa'no syafisyikujo'no Anitumo apa'no u'mayo so'no hi umo'n'montonoho.

12 A'amu Jutaso hofiko honingkano wonyo imentohoho so'no Anitu kako a'amu kengo somo wopingo ulohofalofoho. A'amu Jutaso hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofahoningkofi a'amu kengoso hofiko Anitune'no huno wopingo tipema'mentohofofoho. Oseso a'amu Jutaso hofiko Anitune'no huno apa'no syafisyikui asomo i'mofapikujo'no Anitu kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nimo kako wopingo mikunimposo engo wonaloho'montonoho.

13 Sekwo a'amu temtitofo kengo mta'ango soku sekwo upa'nimno. Anitu kako ngkimo a'amu temtitofo kengo kengo sokumo kakoe hungkuno liku'mofono syoho ntapmmentiso so'no olo syoho hilo so'no ngko hi numo'ningkahoningki yalokweno. 14 Ngko olo syoho hiloso yonji ole syofisyalokweno, Sekwo temtitofo kengo kengo soku Anituye hungkunomo upa'ningkuji simaho uyikujo'no Anitu kako wopingo waseloho'montonoho. I a'amu Jutaso oso homo somo sehoningkuji hofiko huno ole wosyofisyantifeho. A'amu kengoso hofiko nakwoe Anitu'njopo humafitnohontifi hofiko apa'no Anitumo simaho uyifitne'no Anituye hungkuno losetihwahn'me'no a'amu Jutaso anga'no anga'no Kilaisimo simaho uyantifeho. 15 Anitu kako a'amu Jutaso somne'no hohujo we'enehwo ikinjaofonto a'amu temtitofo kengo kengo mta'ango somo nomanto kako'nji simaho afa inalokwofo. Oso'no tifi no'mo a'amu Jutaso hofiko Anitumo apa'no simaho uyikujo'no Anitu kako hofikimo asomo utimayoso

a'amu poyo pe'nontifeso songo ulikafo oso pa'nyofoho. ¹⁶ Nakwo a'amu Juta hn'nwiye yahinoso olenoho. Nakwo wosopayo iloho yontani oso wosopayo simo'mjoso Anitumo uyiwon'ningkuhwonefoho. Oso'no nakwo oso wosopayo tiffinjo niwo'ningkuhwoneso oso hi'nji Anituyefoho. Oso iyo pmpongo hi oso hi Anituye'manji u oso pamo hopi'nonohinoso kakoefoho.

¹⁷ Pahnnimo hungkuno upa'nimno. Anitu kako kakoe syohopo iyo anga'nohino wopingoso hulimentisofoho. Oso iyo homo somjo pamo fehohnjoso Anitu kako wae yaofonto we'mta'ango iyo pamo nomanto oso kakoe syoho sponjo iyo somo mufohu'mentisofoho. Oso ipamo we'mta'ango mufohu'mentiso huhwo sohwo kako oso iyo syoho sponjo sohunta'ni afofo manto ne engo into'nimentisofoho. Oso iyo syohoponjoso hwapingoso Apilohamiyoho. Iyo pamo we'mta'angoso sekwo a'amu temtitofokengo kengo'mta'ango sokune'no lalokweno.

¹⁸ Sekwo a'amu temtitofokengo kengo'mta'angosoku Anitu kako oso iyo ne somo sekumo masefohu'mentisofoho. Oso'no sekwo a'amu Juta somne'no sitofo ulikutoho. Sekwo sokumo a'amu Juta sofe hofiyakumta'ni afofo malokwofo. Sekwo soku hwapingo ku'maho. O'lo, sekwo soku pamo kuyoho.

¹⁹ Oso'no sekwo ole wolantifitaho. Anitu kako a'amu Juta fehohnjo somo iyo pamo pa'nyo somo wae yaofonto oso homo somo Anitu kako nakumo asomo monafohoto'mentisofoho. Ou monafohotofo'neso hofikimo wae

yao'mentisofoho. Ose wolantifitaho. ²⁰ O'o, ose'maho. Hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono muyimmentohoho so'no wae yao'mentisofoho. I oso'no sekwo a'amu temtifofo kengo soku, Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo so'no kako sekumo hofikoe pijohino osopo meshumatim'entisofoho. Oso'no sekwo yokumpohn'nyo imo'n'ngkutoho. Olo so'no sekwo iyoho wasenono. ²¹ Anitu kako a'amu Juta ipamo ne pa'nyo somo wae yao'mentiso oso hopaso sekumo wae yasemofonoho. Sekwo yokumpohn'nyo imo'n'ngkutoho. ²² Oseso nakwo Anitu a'amumne'no hitoho ulofa so'nji simeho tohino umnyo so'nji uhwon'ngkuhwono. Yo'mayo Anitu iwo'n'ngkisoso ito'nohinofoho. A'amu Anituye yahino wopingo somne'no uliko'ma'mentohoho somne'no Anitu kako hofikine'no simeho tohino engo umnalofoho. I oso'no sekwo sokune'no Anitu sekune'no hitoho ulofalofoho. I sekwo kakine'no hitoho selofihwaso'no Anitu kako sekune'no hitoho ne'no ulo'montonoho. U, sekwo kakine'no simeho muyikujo'no u sekwo hokumo wae weesemo'montonoho. ²³ Oseso a'amu Juta somo Anitu wae yao'mentisoso hofiko Anitu kakine'no simeho hi'ntnnono apa'no uyikujo'no Anitu kakoe iyo syohoponjo somo apa'no womifohu'montonoho. Ou, Anitu kako hofikimo asomo mufisyososo kako hoponoho. ²⁴ Sekwo a'amu temtifofo kengo soku sekwo we'mjo iyo pamo pa'nyo kuyoho. Osokumo Anitu kako nosemento sekumo kakoe syoho ne saponjo iyo somo masefohoto'mentiso kuyoho. Oso iyo hiso sekwoe hwapingoponta'ango'maho. Oso'no

A'amu Jutaso hofiko oso iyo ne somta'angoso hofikimo apa'no hofikoe hwapingo sopo apa'no ufohotofoso syoho engo'maho.

Anitu kako a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho ulofalofoho.

²⁵ Nje a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ingkohoho soku, olo hungkuno hiyaso'mo wo'nnyo so'no sekwo huno nto'no mosyafisiyo'njo ifitnnoho. I sekwo sekwoe yofe moho'noma'n'ifitnnehonji hungkuno hiso utihwa'nyopo ujwo ehontojwasy'mo waselimonne'no yohono. Hungkuno hiso olenoho. A'amu Juta fehohnjoso hofiko Anitune'no nakwolaho lontifi hohujo ikinj'humamentohofofoho. Hofiko ose ikinj'humahon'ingkofi Anitu kako a'amu temtitofo kengo kengo somta'ni anga'no anga'nohino uhwosopo'mentisoso hofiko Anitumo simeho uyimopalokwofo. ²⁶ Oso'no Anitu uhwonososo a'amu temtitofo kengo mta'ango uhwosopo'mentisoso kakine'no simeho nto uyikujo'no hopoenohini uhwon'ingkuhwosi kako oso a'amu Juta hopi'nonohino somo asomo uti'ma'montonoho. Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofohofohi, A'amu Juta mta'ango anga'nohino fihwo kako nakwoe wonyo somta'ni isihutofonemayo'ne i'mofaponefoho. Kako i'mofap'hwosi a'amu Isilael Jekoupiye imu hofikoe yokumpohn'nyo yahino wonyoso wae yaofonefoho.

27 Hohonta a'amu homo somo Anitu sekwoe
wonyoso wae weesemo'monnoho
selimentoheso olohonta nto i'mofapohoho.

Sekwoe wonyoso wae nto yasemofohono.

Ose mt'i'mokumentohoho. 28 A'amu
Jutaso hofi'ko Anituye hungkuno wopingo
somne'no nakwolaho lontifi Anituye
mangohwa imo'n'imentohofofoho. Ose
imo'n'ingkahon'ingkofi sekwo a'amu temtifofo
kengo mta'ango soku Anituye a'amu ne
imo'nalokwofo. I oso'no Anitu a'amu Juta somo
hohonta kako'ntnne uhwosopo'mentiso oso'no
kako hofi'koe hofiyakwosamme'no syafisyonto
kako apa'no asomo ut+ma'monte'no yalofoho.

29 U Anitu kako a'amu somo wopingo uloho'mo
loso'manji u kako oso a'amu homo somo
wopingo uloho'montonoho. Hwap'ingoso Anitu
kakoe hunoso mi'kwesyafisyonehoho.

30 Hohonta a'amu Jutaso hofi'ko Anituye
hungkunomo in'ingkwentan'ingkofi sekwo
a'amu temtifofo kengo soku Anituye
hungkunomo haloho maposo'njo imotofofoho. I
olohonta a'amu Jutaso hofi'ko Anituye hungkuno
haloho maposo'njo yahon'ingkofi Anitu kako
sekune'no hitoho ulofahon'ingki kako sekumo
wopingo selohofalokuso so'no sekwo kakoe
hungkuno somo si'meho wopingo uyalokwofo.

31 Oso pa'nyoso a'amu Juta haloho maposo'njo
somne'no Anitu hitoho ulofihwoso'no hofi'koe
hon'ingkano wonyoso noho'naofikujo'no
Anitu kako sekwo'nji hofi'kimo wopingo
waseloho'montonoho.

32 Sekwo a'amu
hopi'nonohino sokumo oso haloho maposo

yahino sohwo kako sekumo yokumpohn'nyo semokosyohumaho. Hwapɨngoso Anɨtu kako a'amu hopi'nonohino sokune'no haloho maposo'njo kuyoho ko selonte so'no kako kakoe hitoho ulofososo a'amu hopi'nonohino so'no ujo ehontojwasiyo'nefoho.

Nakwo Anɨtuye yofe woho'nomano.

³³ Ihwoni. Nakwoe Anɨtu kako yano'nohino hweho. Kakoe hunoso ni'hu'no mi'kunimposo'njo hweho. Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi kakoe huno hwapɨngo somo pipi wotɨpemantanto. O'o, ni'hu'no awonoho. Anɨtu kako yo'mayo hopi'nonohino so'no hungkuno mtitofɨwo'nɨngkiso so'no nakwo huno nayoso pipilo. Awonoho. ³⁴ A'amu Anɨtuye hungkuno mtɨ'mokumentohofu sohwa ole mtɨ'mokumentohofi,

Nakwoe Hwe Engo Anɨtu sohwoe huno oso pa'nyoso huno ti'hwu uyohoho. Anɨtumo huno ti'hwu umasoto.

³⁵ Anɨtu kako yo'mayo hopi'nonohinoso hwapɨngo hweho.

I oso'no a'amu fihwo kako ole loso ngko Anɨtumo peho u'me'no wontapmmontolo.

Aku ngkimo ntapeso, o'o, awonoho.

³⁶ Anɨtu kako yo'mayoso hwapɨngo hweho. Kako yo'mayo hopi'nonohinoso mokosyohumaho. Anɨtu kako yo'mayo hopi'nonohino somo kanɨngkwohweho. Oso'no nakwo Anɨtu kakoe yofeso engolopohamo ne'no woho'nomehwano. Oso hungkunoso nehopeho.

12

Nakwo nakwoe a'apahoso Anitumo uyano.

¹ Nje a'amu soku, Anitu kako nakune'no hitoho ulofiwo'n'ingciso so'no kako nakumo wop'ingo nalohofiwo'n'ingciso so'no ngko sekumo hungkuno yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. A'amu hofi'ko Anitumne'no yahu fonjokisahumotofo hopaso sekwo sekwoe fosyohumayo a'apaho simeho huno oso yo'mayo hopi'nonohinoso Anitumo uyimno. Uyikujo'no sekwo kakine'no yahino ito'nohino fiyimno. Yo'mayo wonyo jije simeho umo lonteso monje yasyikuji sekwo Anituye simeho wop'ingo umokiyo'ne oso'nohino fiyimno. Yo'mayo iwo'n'ingkohofoso kakine'no kaki'no syafisyikuji fiyimno. Anitumne'no hwomtame ulohofu yahino neso osohifo.

² Sekwo soku, a'amu Anitumo simeho muyo sofe yahino pa'nyoso sekwo ikutoho. O'o, awonoho. Sekwoe huno wonyo hohontajoso iwolo'mokukuji sekwo nom'ne kengo hopa umo'nantifeho. Oso hiso Anitu kako sekumo huno wop'ingo sejap'hwoso'no a'amu kengo pa'nyo umo'nantifeho. Ose ikuji Anituye yahino wop'ingo so'no huno sey'hwosi in'ingkakukuji yahino hiso'no Anitu kakoe simeho wop'ingo umo'nyo'ne so'no huno waseyono.

Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji kakoe huno wop'ingo so'nji yo'mayo yo'mayo so'nji nejap'wo'n'ingciso so'no nakwo kakine'no syoho yokumpohn'nyo uyano.

³ Ngko sekwo anga'no anga'nohino sokumo Anitu kako ngkimo nifo'mawo'ningkiso so'no waselimonne'no yohono. Sekwo huno sekune'nohini ole syafi'hu'ningkutoho. Ngko yo'mayo somo yakolo'nnyo hwo'nyoho. Oso'no sekwo huno ose syafi'hu'ningkutoho. O'o, sekwo huno ole fisyafi'hupmno. Nje yo'mayo yahino wopingoso ngkinta'ango'maho. O'o, Anitu mta'angofoho. Oseso sekwo sekwoe yofe moho'noma'nyo'njo ikuji sekune'no huno ito'no fisyafi'hu'nimno. ⁴ Nakwo huno wosyofisyano. Nakwoe a'apahoso yo'mayo kengo iyo'neso kengo kengo wo'nnyofoho. Sife a'apaho timo simeho huno oso yo'mayo hiso syoho kengo kengo iwo'ningkisofoho. ⁵ Oso hopaso nakwo a'amu Jisas Kilaisimo simeho wopingo uywo'ningkuhwone hn'nwi nakwo Kilaisiye a'apaho fehohnji'nyoho. Nakwo a'amu kengo kengo hn'nwiye a'apahoso anga'nohino pa'nyofoho. I oso'no nakwo nakwoe syohoso kengo kengo wo'nnyoso fo'ma'nyo'nefoho.

⁶ Anitu kako nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nimne'no huno syafisyonto syoho kengo kengo somne'no yokumpohn'nyo nejapmmentisofoho. Anitu kako a'amu fihumo kakoe hungkuno uyahon'ngkuhwosi hungkuno hiso ujo'ne syoho uyososo sohwo kako oso syoho hiso'no kakoe simeho hi'ntnnono ae uyokisosaweso oso hopa ulono. ⁷ U a'amu fihwo kako homningkwa'wehwosamo yo'mayo so'no ufo'mayo'ne syoho hi'njohwo'manji u, oso syoho hiso'no umo'ningkuhwoso'no kako

ufo'mano. U a'amu fihwo kako nom'ni hwamo lutihwayo syoho hi'njo hwo'manji kako oso syoho so'no umo'n'ingkuhwoso'no hofiyo'no wolutihwano. ⁸ U a'amu fihwo kako nom'nimo usosofitofone syoho hi'njo hwo'manji kako oso syoho hiso'no umo'n'ingkuhwoso'no hofiyo'no usosofitofono. U a'amu fihwo kako nom'ni a'amu somo umofonyo iyo'njo somo yo'mayo uyo syoho'njo hwo'manji oso syoho hiso'no umo'n'ingkuhwoso'no kako simeho wopingo'nji uyono. U a'amu fihwo kako a'amumo mokosyohumayo'ne syoho hi'njo hwo'manji oso syoho hiso'no kako umo'n'ingkuhwoso'no kako a'amu somo hofiyo'no womokosyohumano. A'amu fihwo kako kon'ingkwa'wehune'no hitoho ulofihwoso'no ufo'mano. Oso hiso'no kako simonyo ihwosi kakimo ufo'mano.

A'amu somo simeho uyo yahino neso olenoho.

⁹ Sekwo nom'ne a'amu somo simeho uyano likujoso mango'nohini likutoho. O'o, simeho nehopi uyikujji ufo'mapmno. Sekwo yahino wonyo somne'no hohujo ikinjaofikujji yahino ne'njo wopingo somo aho yokumpohn'nyo fikesyohumamno. ¹⁰ Sekwo nom'ne a'amu somne'no nela'wehwo Jisas simeho nejap'wo'n'ingkiso hopaso simeho afa nto'no finimno. Sekwo nom'ne a'amufe yofe ho'nomafikujji sekwo hofikine'no hwahopo pawomno.

¹¹ Sekwo nakwoe Hwe Engo Anitu sohwoe syoho so'no semo'n'ingkuhwoso'no oso syoho hiso yokumpohn'nyo fiyimno. Po'nifo imo'n'ingkutoho.

12 Yo'mayo so'no Anitu wosejapmmo nalimentiso so'no mane'eno lihwasi simeho wopingo'nji humehwasi wohontohumentihwano. Yo'mayo tango se'mahwoso so'no sekwo yokumpohn'nyo filohopmno. Engo lopahomo sekwo Mpohwo Anitumo jomo ulikuno. Oso yahino homo somo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno.

13 Anituye a'amu neso hofiko yo'mayo so'no umofonyo ikujo'no sekwo hofikimo komo'no ufo'mapmno. A'amu ango kengoponta'angoso hofiko sekumo se'mafikujo'no sekwo hofikimo wopingo ulohofikuji sekwoe angomo hofiyo'no utimappmno.

14 A'amu sekumo wonyo selohofiwon'ingkohoho somne'no sekwo hofikine'no Anitu kako hofikimo wopingo ulohofone jomo ulimno. Sekwo Anitumo hofikimo wonyo ulohofone jomo nulikutoho. O'o, wopingo ulohofone jomo ulimno.

15 A'amu somo yo'mayo wopingo u'mante so'no Anitumne'no simonyo yalokwofo so'no sekwo hofikimo simonyo fijo'nihohopmno. U a'amu somo yo'mayo tango u'mante so'no humotaho likujo'no sekwo hofikimo humotaho fijo'nihimno. Sekwo nom'ne a'amu somne'no huno syafisyikuji hupe hwaningo fongki'ningkuji hwahopo pawomno. 16 Sekwo nom'ne a'amu so'nji majopohi'ningkuji nom'ne a'amu fehohnjo somne'no wonyo kuyoho. Sekwo nakwo pa'nyo ku'maho. Huno ose seyihwoloho. O'o, sekwo a'amu hopi'nonohino somo simeho afa'nohini uyimno. Sekwo sekwoe yofe somo

noho'noma'n'ingkutoho. O'o, sekwo nom'ne a'amufe yo'mayo momayo ulohofiyimno. Sekwo huno ole eso nosyafisyikutoho. Nakwo hn'nwi huno'nji'nwoho. Ose syafisyikutoho.

¹⁷ A'amuso hofiko sekumo wonyo selohofikujono sekwo yahino wonyo hofikimo aku nulohofikutoho. O'o, sekwo yo'mayo yahino nom'ne a'amuso oso yahino somne'no wopingofoho liwo'n'ingkohoho oso'nohini fiyimno.

¹⁸ Oso'no sekwo yoka so'nji ikujoho fongki'nyo oso'no nosyafisyikutoho. O'o, u sekwo simeho inyo'ne hon'ingkano mawentihwosi ou sekwo nom'ne a'amu somne'no simeho afa in'ingkuji sekwo hofiko'nji simeho pompenjiyo'nji nto'no fosyohumamno. ¹⁹ U sekwo nje a'amu soku, nom'ne a'amuso hofiko sekumo wonyo selohofikujono oso'no sekwo oso yahino wonyo homo somo aku kengko kengko'no nuyikutoho. O'o, Anitu kako oso wonyo homo somo uhwon'ingkuhwosi simeho tohino um'ingkuhwoso'no kako oso wonyo homo somo aku kengko kengko'no ulohofono. Oso a'amu Anituye hungkuno mtimokumentohoho sohwa ole mtimokumentohofi,

Oso yahino wonyo somo aku kengko kengko'no ulohofososo nje syoho'nohinofoho.

Oso hofikoe yahino wonyo homo somne'no ngko aku umonnoho.

Anitu kako nakumo ose nalimentisofoho. ²⁰ Nom'ne hungkuno nalimentisoso olenoho. Ji je mango sohwa hofiko mijoho'no ikujo'no kiko oso ji je wosopayo hiso kakimo uyo. Kako

mijo'no umo'n'ngkuhwoso'no kiko mijo uyo. Ose iso'manji kako kikimo wonyo kilohofoso so'no won+mango engo un+montonoho. ²¹ Oseso a'amu wonyo kilohofoso oso'no kiko simano hintotohino kumnyo'eno. O'o, kiko kakimo wop+ngo ulohofohojo'no kakoe simeho pompengo if+sy+mofohojo'no oso kakoe yahino wonyo somo n+hu'nahone moi'wo wesojwao'momtonoho.

13

A'amu nakumo nemokosyohumayo sohware enjwa'mo wohumano.

¹ Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi nakwoe a'amu nemokosyohumayo sohware enjwa'mo wohumano. U nakwo huno ole wonayono. Olo nakwoe hwaho loponjo hwe engo sohwa hof+ko siki i'mofapinyo hwa'maho. O'o, Anitu kako hof+kimo uhumajiwo'n'ngkiso hwafoho. Oso hof+koe syoho iwo'n'ngkohofoso Anitu mta'angofoho. ² A'amu fihwo kako nakwoe hwaho mokosyohumayo sohware hungkunomo haloho maposo'njo hwotoho fewo'n'ngkiso sohwo kako oso yahino wop+ngo olo hwaho lopo nemokosyohumayo'ne Anitu ho'nahumentiso somo hwotoho fewo'n'ngkiso hweho. A'amu ose yoso sohwo kako oso kakoe wonyo hiso'no olo hwaho lopo tohino woma'montonoho. ³ A'amu nto'no humawo'n'ngkohofoso hof+ko hwe engo hwaho mokosyohumayo sohware'no iyoho miyonehoho. O'o, a'amu yahino wonyo iwo'n'ngkohofoso hof+ko hwe engo hwaho

mokosyohumayo sohune'no iyoho unalofoho. Ngko hwe engo hwaho mokosyohumayo sohune'no iyoho miyo'njo wohumamo lohoji kiko honingkano nto'nohino somo tifi finingkayo. Ose isoso'no hwe engo sohwo kako jije yofe woho'nokuma'mtonoho. ⁴ Oso hwe engo hwaho mokosyohumayo huhwo sohwo Anituye syoho'njo hweho. Oso hwe engo sohwo kako kikimo nokufo'mahwoso'no kiko wopingo wohumamonnoho. U kiko yahino wonyoso yohoji kakine'no iyoho wakinono. Hwapingoso kakoe ahomo itokuso mokosyohumasoso siki momokosyohumuyoho. O'o, Anitu a'amu honingkano wonyo'njo somo tohino uyo'ne syoho uyimentisofoho. ⁵ Oso'no nakwo nakwoe hwe engo sohomo enjwa'mo wohumano. Hwapingoso peho'neto. Hwapingoso hufa'uyoho. Simo'mo nakwo tohino momaso'nefoho. I oso'nohinimaho. O'o, nom'ne ole, Anitu kako nakumo huno wopingo simeho mo'mo ho'nonahumentiso so'nefoho. Oso huno wopingoso, Wonyo kuyoho monalonehoho. Ose lihwasia a'amu nakwoe hwahopo mokosyohumawo'ningkohofo sohwafe honingkano hungkunomo hofiyo'no uningkowano.

⁶ Oseso oso hwapingo hufa'uyo so'no hwe engo sohwa hofiko hamniyoho ho'nasiyo'ne johonalikujono uyantanoho. Hwapingoso oso a'amu hwaho mokosyohumayo sohwa hofiko Anituye syoho'njo hwafoho. Oso'no hofikoe syoho so'no umo'ningkahoningki syohoyokumpohn'nyo yiwo'ningkohofofoho. ⁷ Oso'no

hwe engo sohwa hofiiko yo'mayo so'no sekumo hamniyoho joho selikujo'no sekwo uyimno. U sekwo hofikoe hungkunomo haloho pekuji hofikimo enjwa'mo humafikuji hofikoe yofe foho'nomapmno. Hwapingoso hofiiko sekwoe hwe engo hwafoho.

Pipi ihwasi iningkowanehwono honingkano neso mno.

⁸ Sekwo nom'ne a'amufe yo'mayoso mpe hwangku uloho'mne'eno lohoji umajo so'no aku komo'no uyo. Aku muyoso wopingo'maho. Olo yahino lomo finingkamno. Anitu kako sekumo simeho mikunimposo sejapwo'ningkiso so'no sekwo a'amu hopi'nonohino somo simeho ne'no ne'no uyano likuji ne'no uyimno. A'amu fihwo kako a'amu hopi'nonohino somo simeho uywo'ningkiso sohwo kako Anituye honingkano hungkunomo nto'no iningkowalofoho.

⁹ Anituye honingkano hungkuno Mouses nejapmmentisoso olenoho. Kiko ape mayo yahino osomo wonyo imokohotoho. Kiko a'amu fonjasiyo'eno. Kiko hufo iyo'eno. Kiko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi kumo'nyo'eno. Oso honingkano hungkuno hiso'nji nom'ne honingkano hungkuno Anitu nejapmmentiso so'nji hwapingoso anga'nohinoho. Oso hwapingo ne anga'nohinoho hiso olenoho. Simeho kiko inwo'ningkino pa'nyoso kiko nom'ne a'amu hopi'nonohino somo simeho uyo. ¹⁰ U a'amu kako simeho nom'ne a'amu somo uyoso sohwo kako hofikimo wonyo mulohofonehoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako honingkano

hungkuno hopi'nonohino somo tifi nto'no in'ngkunyo hweho.

Nakwo Anituye hon'ngkano somo tifi nto'no un'ngkowano.

¹¹ Oso'no sekwo nom'ne a'amu somo simeho uyimno. Olo sikuno nakwo humalohwono somne'no sekwo huno fisyafihupmno. A'amu Anituye yahino wopingo somo min'ngkayo'njo yalokwofo soku sekwo saho fosyawotofo. Filikapmno. Jisas kako nakumo asomo netimayo'ne sikunoso sawemo wo'mentiso so'maho. O'o, olohonta mofoneponoho. Simo'mo nakwo Anituye hungkuno somo simeho hi'ntnnono uyomahon'ngkuhwoni sikuno pi'ningo neyakolo'mentisofoho. I olohonta sikuno moi'wo umo'n'imonto mofoneponoho. Oseso nom'ne a'amumo simeho yokumpohn'nyo uyimno. ¹² Sikwo'mjohoso moi'wo umo'n'imontonoho. Iyoho longkonyoso we'enepe walongkon'montonoho. Oso'no nakwo oso yahino wonyo somo hohujo ikinjaofihwasi nakwo Anituye yahino wopingo somo un'ngkowano. ¹³ Oso'no nakwoe hano emoyoso a'amu hofiko hano hinjopo em'wo'n'ngkohoho hopaso nakwo hon'ngkano nto'nohino uyano. A'amu hofiko sikwo'mjoho'mo humalofoso hofiko yokumpohn'nyo yoho'nontifi mijo yokumpohn'nyo nontifi nonilohofontifi a'mohufo yontifi hofiko yo'mayo yahino wonyo so'nji syohi'nyo huto'n'ikwo'mantifi yoka hnnontifi hofiko a'amu nom'nefe yo'mayo ho'yango so'no hi umo'n'wo'n'ngkohoho.

Oso'no nakwo oso yahino hiso ni'hu'nahone noho'naofihwosi apa'no miyanehwono. ¹⁴ O'o, nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye yokumpohn'nyo nomehwasi kakoe yahino wop'ingo'nohino somo un'ingkohwano. Nakwo nakwoe simeho yo'mayo wonyoso umo lososo miyanehwono.

14

Sekwo nom'ne a'amufe yahino somne'no sitofo ul'ikutoho.

¹ A'amu fihwo kako An'itumne'no huno we'e'nohino tipemaso sohumo sekwo kakimo ole ul'ikutoho, K'iko huno kengo kengo'njo sohwo si'waho fiyo. Ose ul'ikutoho. O'o, sekwo kakimo nut'mafikuji ole ul'mno, Nakwo An'itumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkuhwone hn'nnonji An'itu kakoe yofe woho'nomano. Ose ul'mno. I oso'no sekwo kakoe huno kengo kengo so'no yoka ul'ikutoho. ² A'amu fihwo kako An'ituye huno engo tipemaso sohwo kako yo'mayo nonyo wosopayo tongo fehohnjo so'no kako humaho humawo'n'ingkiso hwo'maho. O'o, kako yo'mayoso toho'nohini ni'wo'n'ingkiso hweho. I hwe fihwo kako An'ituye huno we'e'nohini tipemaso sohwo kako yo'mayo tongoso humaho humawo'n'ingkiso hweho. ³ I hwe kako tongo oso yo'mayoso ni'wo'n'ingkiso osohwo kako nom'ne a'amu tongo oso yo'mayoso man'wo'n'ingkiyohofa somo sitofo mulonehoho. I oso'no oso a'amu tongo oso yo'mayoso man'wo'n'ingkiso sohwo kako oso a'amu tongo oso yo'mayo ni'wo'n'ingkiso oso hune'no, K'iko

wonyo hwosoho, ose ulohotoho. O'lo, a'amu huhwo sohwa'u siko Anituye a'amu hwa'uyoho. ⁴ U kiko a'amu tihwosilo nom'ne a'amu sohwoe syoho ulohofiyo sohwoe syoho iyoso'no kiko syoho wonyo yalokuno, ose ulimontaho. O'lo, awonoho. Oso hwe huhwo sohmo mokosyohumayo sohwo kako ulimontono, Kiko syoho wonyo yalokuno, wopingo yalokuno, eso kakoe hwe engo sohwo ulimontonoho. Oso pa'nyoso Anituye a'amu huno kengo kengo'njo sofe hwapingoso Anituyoho. Oso huhwo sohwo hwe engo Anitu huhwo sohwo kako kakine'no tifi iningkayo'ne syoho iyoso'no hofikimo yokumpohn'nyo umokumontonoho. Oso'no kako hofikimo yokumpohn'nyo sosofitohmmokosyohumentan'ngkuhwosi hofiko yokumpohn'nyo wolohofantifeho. Mopiwahupitnehofa.

⁵ A'amu fihwo kako huno ole wosyafihu'montonoho. Olo sikuno loso sikuno engomnoho. Oso'no ngko olo sikuno losomo Anitumne'no syafisyi'mo iyoho wohumamo. Ose syafisyihwoso'no nom'ne a'amu sohwo kako ole walimontonoho. Sikuno hopi'nonohinosa afa'nohinofoho. Oso'no ngko sikuno hopi'nonohinomo Anitumne'no wosyafihu'monnoho. I oso'no sekwo a'amu anga'no anga'nohino soku olo hungkuno hilo so'no huno nto'no syafisyikujo'no Anitu kakoe hunomo nosetihwahwoso'no sekwo osomnohina hmingkamno. ⁶ A'amu anga'nohino fihwo kako olo sikuno nje hwe engo sohwoe yofe ho'nomayo'ne Sikuno Engofoho lonto

iwo'n'ingciso hweho. A'amu nom'nihwo kako yo'mayo tongo oso yo'mayoso n'wo'n'ingciso sohwo kako kakoe hwe engo sohune'no syafisyonto n'wo'n'ingciso hweho. Ou, kako kakoe Hwe Engo Anitune'no jomo ulonto n'wo'n'ingciso hweho. U a'amu kako yo'mayoso manyo'njo iwo'n'ingciso osohwo kako kakoe Hwe Engo sohune'no huno syafisyonto kako yo'mayoso humaho humawo'n'ingciso hweho. Oso'no kako huhwo Anitumo isamoyoka ul'wo'n'ingciso hweho.

⁷ Nakwoe humayo so'nji nakwoe poyo pe'nyo so'nji oso hiso'no nakwo nakwoe hunoso momokosyohumunilohwono. ⁸ O'o, awonoho. Anitu kako'nohini nakwoe sikunoso mokosyohumawo'n'ingkisofoho. Anitu kako nakumo songo fosyohumamno ose nelahon'ingki nakwo songo nohumehwasi kakoe hungkunomo un'ingkohwono. U Anitu kako ole naloso, Sekwo poyo pe'nimno nalososo u nakwo poyo wope'nantanoho. U nakwo poyo pe'nasoso u nakwo songo humasoso nakwo Anituye a'amu'nwoho. ⁹ Kilais kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso oso'no kako a'amu poyo pe'nimentohoho so'nji nakwo a'amu songo humalohwone hn'nnonjiye Hwe Engo hweho.

¹⁰ I oso'no sekwo soku nom'ne a'amu sofe yahino kengo somo uhwonontifi oso sekwoe yahinoso wonyofoho eso peho'no lalokwofo. I oso'no sekwo soku, nom'ne a'amu somne'no sitofo peho'no ulalokwofo. Sekwo huno seyohoho. Hwangku nakwo Anituye simanopo lohofihwasi nakwoe hungkuno

so'no Anitu kako ikwolofonefoho. ¹¹ Oso hungkuno selalokwe so'no a'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofu huhwanji olo so'no mt'i'mokumentohofi,

Hwe Engo Anitu sohwo kako ole limento, Ngko songo humale sohwo'ni hungkuno nehopi'nohini selalokweno.

Oso sekwo huno waseyono. Hungkuno hiso ne umo'nimontonoho.

Hwangku sohonta a'amu hopi'nonohinoso hofiko nje yofe ho'nonimafikuji hofiko ngkine'no hwomtame wontohofantifeho.

Oseso a'amu hopi'nonohinoso hofiko ngkimo wontantifeho. Kiko Anitu ne hwosoho. Ose wontantifeho.

Ose mt'i'mokumentohofofoho.

¹² Oso'no nakwo huno ole nayohoho. Hwangku sohonta nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi nakwoe yahino iwo'n'ingkuhwone so'no nakwoe Anitumo nakwoe yahino hwapingo so'no yoloho wolijwaofantanoho.

Nakwo a'amu Anitumo simeho uy'wo'n'ingkuhwone hn'nwiye yahinoso a'amu Anitu mne'no huno we'e unyo somo wonyo umokuhwaloho.

¹³ Nakwo a'amu Anitumo simeho uwo'n'ingkuhwone hn'nwi nom'ne a'amu hofikoe yahino kengo kengo'njo somne'no huno wonyo nosyofisyihwaloho. O'o, nakwo huno ole wosyofisyano. Ngko olo yahino loso i'me'no nom'ne a'amuso hofiko nonehon'ingkuji hofiko nje yahino homo somo wonyofoho ko likuji hofiko nningkapikuji hofikoe huno wonyo imokin'fitnnoho li'mo oso hiso ngko

mimnehono. U ngko yo'mayo iwo'n'ingkohe so'no a'amu nom'neso hofiko Anituye hon'ingkanano mta'ni piwahupitnnoho li'mo oso hiso apa'no mimnehono. ¹⁴ Nje Hwe Engo Jisas kako ngkimo entihwamaso so'no ngko huno nto'no ole niyohoho. Yo'mayo Anitu nakune'no nonyo wosopayo ho'nahumentisoso fehohnjo wonyo'njo ho'nahumentiso'maho. O'o, wopingo'nohinifofo. I oso'no hwe fihwo kako huno ole syofisyalofoho. Ngko olo hiloso nimeso nje hon'ingkanoso wonyo umo'n'montonoho. Kako huno ose syafisyososo u kako noso'manji kakoe hon'ingkanano hiso ni'hu'no wonyo umo'n'mtonoho. ¹⁵ U kiko yo'mayo wosopayo niwo'n'ingkinano somo nom'ne a'amu hofiko nokohon'ingkuji hofikoe simeho tango uyoso'no u kiko oso wosopayo hiso ne'no nonji oso a'amu homo somo kiko simeho muyalokuyohino. Kilais kako oso a'amu homo somne'no asomo utimayo'ne poyo pe'n'imentiso oso'no kiko oso wosopayo hiso ne'no non'ingkiji kiko nom'ne a'amumo wonyo umokohotoho. ¹⁶ Kiko yo'mayo yahino iwo'n'ingkinano so'no wopingofoho huno ose kihwoso'no a'amu nom'neso hofiko kikimo nokohon'ingkuji wonyofoho kilikujo'no kiko oso yahino hiso apa'no yohotoho. ¹⁷ Nakwo Anitumo enjwa'mo humalohwone hn'nwi nakwo peho'no humalohwono. Yo'mayo nonyo wosopayo nyo'netaho. Yo'mayo mijo nyo'netaho. O'o, ose'ne'maho. Nakwo Anitumo enjwa'mo humalohwone hwapingoso olenoho. Anitu kakoe Towahuno Wopingo nakwoe simeho mo'mo humaso so'no kako hon'ingkanano nto'no

in'ing'kayo so'no nefo'mawo'n'ing'kisofoho. Kako nakwoe simeho pompenjiyo ifisyonamofiw'o'n'ing'kisofoho. Kako nakwoe simeho wop'ingo namokuwo'n'ing'kisofoho. Oso'no nakwo nom'ne a'amumo wop'ingo'nohini ulohofano. ¹⁸ A'amu ose iwo'n'ing'kiso sohwo kako Jisas K'laisiye syoho ulohofiyo ne hweho. Oso a'amu huhwo sohune'no Anitu kako kakoe simeho wop'ingo umo'nalofoho. A'amu nom'neso oso hwe huhwo sohomo uhwonontifi hwe wop'ingo hweho lalokwofo.

¹⁹ Nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi nakwo huno olo so'no wosyofisyano. Nakwo simeho afa unano. Yo'mayo yahino nakwoe simeho afa namokuwo'n'ing'kiso yahinoso yokumpohn'nyo uyano. Oso'nji yo'mayo yahino nakwo a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ing'kuhwone hn'nwiye simeho hi'ntnnono uyoso yokumpohn'nyo namokiyo'neso uyano. ²⁰ A'amu huno kengo kengo'njo sofe simeho mo'mo Anitu kakoe yahino wop'ingoso utihwayo'ne syoho engo yalofoho. I oso'no a'amu fehohnjoso hofiko huno ole syofisyalokwofo, Nakwo nonyo wosopayo fehohnjoso nasoso nakwoe yahinoso wonyo umo'nimontonoho. A'amu fehohnjoso ose syofisyalokwofo. Oseso nakwo huno nayohoho. Yo'mayo nonyo wosopayo yo'mayo tongoso Anitu nakwo nyo'ne'no ho'nahumentisofoho. I oso'no oso wosopayo so'no a'amu fehohnjo manyo'njo humaho humawo'n'ing'kohoho somo nakwo n'kwato lohofasoso a'amu hiso hofikoe hunoso wonyo imo'n'ing'kuhwoso'no u hofikoe simeho mo'mo

Anitu syoho yalokunjo somo nakwo wonyo umokantanoho. Ose ihwaso'no nakwo hi'nnonji honingkanano wonyomo uningkowantanoho. ²¹ Huno wopingoso olenoho. U yo'mayo yahu tongo niwo'ningkoheso yo'mayo mijo niwo'ningkoheso yo'mayo yahino iwo'ningkoheso oso'no nom'ne a'amu sohwo kako ngkimo nohonososo yahino hiso wonyofoho ko lihwosi ngkimo nningkape'manji kakoe yahino wonyo imo'nonoho li'mo ngko kako'nji nohumahm'mo oso yahino hiso apa'no mimnehono. Oso huno hiso wopingofoho. ²² Oso yo'mayo yahino hiso'no Anitu kakoe hunoso kijapososo oso hunoso sikoe'nohinofoho. Nom'ne a'amu somne'no yoloho lijwaofohotoho. Kiko yo'mayo yahino iwo'ningkinoso yo'mayo nonyo wosopayo niwo'ningkino so'no jije simehoso wonyofoho mahnyo'manji kiko simonyo fiyo. ²³ A'amu fihwo kako wosopayo nyo'ne so'no u yo'mayo yahino iyoso'no wonyofoho ko lihwosi yoso sohwo kako yahino wonyo'njo hweho. Hwapingoso yo'mayo iwo'ningkuhwone so'no nakwo simeho anga'nohino'nji ole syafisyiwo'ningkuhwono. Olo yahino loso nto'nohinoho. Ose syofisyontani iwo'ningkuhwoneso oso yahinoso wonyo anefoho. I nakwoe simehomo huno hufa'uyo'njo'manji u oso yahino hiso yasoso wonyofoho.

15

Nakwo K#laisiye yahinomo uningkowano.

1 Nakwo Anituye huno engo tipema'nyo hn'nwi nakwo nom'ne a'amu Anituye huno we'e'njo somo yokumpohn'nyo utofano. Oso a'amu homo somo yo'mayo tango hofikimo u'masoso hofiko'nohini intofoso hopo'maho. Nakwo hofikimo ufo'mano. Nakwo nakwoe yo'mayo yahino osomnohini huno syafi'hu'n'ngkuhwaloho. 2 Nakwo a'amu anga'no anga'nohini hn'nwi nakwoe humayo'nohini somne'no huno syofi'hu'n'ngkuhwaloho. O'o, nakwo a'amu hopi'nono Anitumo simaho unyo somo ufo'mano. Oseso nakwo hofikimo ufo'mehwaso'no hofiko Anituye yahino wopingo ne somo in'ngkakuji hofiko yokumpohn'nyo wolohofantifeho. 3 Oso'no nakwo huno nayohoho. Kilais kako kakoe humayo so'no syafi'hu'n'mentiso'maho. O'o, kako nakune'no syonafisyonto hwahopo pmentisofoho. Kilaisiye yahino hiso'no hohonta a'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofohi, sohwa ole mt'i'mokumentohofi,

A'amu kikine'no hungkuno wonyo kilifijoso oso hofikoe wonyo hungkuno huhwo sohwo ngkimo ifehu'mokanisyohoho.

Oso hungkuno hiso Kilaisimne'no mt'i'mokumentohofohi. 4 Oso a'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofohi sohwa hofiko oso hungkuno hopi'nono hiso nakwo Anitumne'no huno tipemayo'ne mt'i'mokumentohofohi. Oso hungkuno hiso nakwo yokumpohn'nyo nasosofitofonefoho. Oso'no nakwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontani nakwo Anitu asomo netimayo'ne

hontohumalohwono. ⁵ Anitu kako nakumo yokumpohn'nyo nasosofitofone sohwo kako nakwo yokumpohn'nyo lohofone nefo'mawo'n'ngkiso hweho. Oso'no kako nakumo Kilais Jisasiye hunomnohini nehopi in'ngkohwasi oso huno homo somnohini aho yokumpohn'nyo kemokosyohumayo'ne wonefo'ma'montonoho. ⁶ Oseso sekwo simeho afa in'ngkuji sekwoe huno anga'nohino so'nji sekwo Anituye yofe foho'nomapmno. Oso Anitu huhwo sohwo kako nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kan'ngkwohweho.

Kilais kako Jutafe temtitofo osomnohini ufo'mawo'n'ngkiso'maho. O'o, temtitofo hopi'nonohino somo ufo'mawo'n'ngkisofoho.

⁷ Jisas Kilais nakumo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne neti'ma'mentiso hopaso nakwo nom'ne a'amu huno engo'nji huno we'e'njo somo simeho afa inyo'ne utimano. Oso'no nom'ne a'amuso hofiko nakumo nahon'ngkuji Anituye yofe woho'nomantifeho. ⁸ Hohonta Anitu a'amu Jutafe sofe ajuyohwosamo hungkuno uyimentiso so'no Kilais kako oso hungkuno hiso ne imo'nyo'ne a'amu Jutafe syoho ulohofiyo imo'n'imentisofoho. ⁹ Oso'nohini'maho. O'o, Anituye hitoho engoso a'amu temtitofo kengo kengo hi'njimo ifehu'mokasyihwosi hofiko hi Anitumo simeho wop'ngo uyifitne'ento Jisas pmentisofoho. A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofu sohwa ole mt'i'mokumentohofi,

Oseso ngko jije hungkunoso a'amu temtitofo kengo somo ulimonnoho.

Ngko jije yofe ho'nomayo'ne ta walimonnoho.

¹⁰ Nom'nepo ole mti'mokumentohofi,

Sekwo a'amu temtitofo kengo sikunonji sekwo a'amu Juta Anitu sehwasopo'mentiso osikunonji sekwo Anitumne'no simonyo fiyimno.

¹¹ Nom'nepo ole mti'mokumentohofi,

Sekwo a'amu temtitofo kengo soku sekwo Anituye yofe foho'nomapmno.

I a'amu hopi'nonohino soku sekwo Anituye yofe engoso foho'nomapmno.

¹² Nom'nepo Aisaiya kako Kilaisimne'no ole mti'mokumento,

A'amu fihwo Juta mta'ango sohwoe yofe Jesi oso hwoe imu sohwa mta'ni Hwe Engo imo'nonefoho. Oso hwe engo huhwo sohwo kako oso temtitofo kengo sofe Hwe Engo hweho.

Hofiko kakimo simeho uyikujo'no hofikimo asomo utimayo'ne wohontohumantifeho.

Aisaiya ose mti'mokumentisofoho. ¹³ Oso'no Anitu kako nakwoe simeho hi'ntnnono uyo'neso hwapingo hweho. Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwon'ningkuhwone sohomo kako nakumo asomo netimayo'ne hontohumalohwono. Oso'no sekwoe simeho wopingo so'nji sekwoe simeho pompenjiyo so'nji Anitu kako engo wosejapono. Oso'no sekwo Anituye Towahunofe yokumpohn'nyo nomafikuji yo'mayo Anitu sekumo wopingo

waseloho'mo selimentiso so'no sekwo simonyo fiyimno.

Poul kako Anituye syoho iwo'n'ingciso so'no kako simonyo imentisofoho.

¹⁴ U nje a'amu soku, ngko olo so'no huno niyohoho. Sekwo Anituye yahino wopingo so'nji kakoe huno engo notipemantifi sekwo Anituye hungkuno wopingoso luti'hunalokwofo. Oso'no sekwo fo'mo fo'ma'nyo hofiyo loho'nalokwofo. ¹⁵ I oso'no ngko olo iyoswo fehohnjo semti'mokiyalokwe loso sekwoe huno somo huno sefohotofoneo ngko hungkuno yokumpohn'nyo selalokweso ngko olo hungkuno hiloso mtimokalokwe so'no ngko iyoho mannyofoho. Hwapingoso Anitu kako ngkimo olo syoho wonyoangkafo hiloso ntapmmentisofoho. ¹⁶ Oseso ngko Kilais Jisasiye syoho ulohofiyo sohwo'ni ngko sekwo a'amu temtitofu kengo sokune'no Anitu'nji ufohi'nyo'ne syoho hopa yonji ngko kakoe hungkuno wopingoso selalokweno. Ngko olo so'no nimo'n'ingkohoho. A'amu temtitofu kengo kengoso hofiko Anitumo u'mayo'ne nimo'n'ingkohoho. Anitu kakoe Towahuno wopingo sohwo a'amu homo somo wopingo umokahon'ingkuhwosi Anitu kakoe simehoso wopingo umo'nimontonoho.

¹⁷ Ngko olo syoho Kilais Jisasi'nji Anitumne'no yalokuhwoyo so'no ngko simonyo yalokweno. ¹⁸ I oso'no ngko yo'mayo syoho nje yokumpohn'nyo'nji iwo'n'ingkohe so'no maselimnehono. O'o, yo'mayo syoho Kilais

kako'nohini iwo'n'ing'kiso so'no a'amu temtifo kengo kengoso hofi'ko Anituye hungkunomo haloho pentifi tifi in'ing'kawowo'n'ing'kohoho so'no waselimonne'no yohono. ¹⁹ Kilais kakoe yokumpohn'nyo nom'ne a'amu somo itihwayo'ne ntopahon'ingki yo'mayo kengo kengo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ing'kohofoso ngko imentohefoho. Oso hiso Anituye Towahuno sohwo ngkimo nifo'mahon'ingki ngko Kilaisiye hungkuno wop'ingoso ango Jerusalem mta'ni ema'mentoheho ango homo homo ne'no ulim'wenji hwaho Ililikom osopo esojwao'mentohefoho. Hungkuno fehohnjo hiyaso moho'nahumentohefoho. O'o, Kilaisiye hungkuno hopi'nonohinoso umentohefoho. ²⁰ Ngko olo so'no nimo'n'imentisofoho. A'amu ango kengo kengo'mjo somo Kilais kakoe yofe mupa'nyo'njo somo kakoe hungkuno wop'ingoso liku'mofone nimo'n'imentisofoho. Nom'ne a'amuso hofi'ko Anituye hungkunoso nto lutihwafijo somo oso a'amu homo somo ngko apa'no molutihwamnehono. ²¹ O'o, a'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentiso Aisaiya osohwo kako hungkuno ole mt'i'mokumento, A'amu hofi'ko kakine'no mupa'nyo'njosohofi'ko upo'nantifeho. Oso'no hofi'ko kakoe hungkunoso nupa'n'ingkuji hofi'koe hunoso ito'no uy'montonoho. Aisaiya ose mt'i'mokumentisofoho.

Poul kako a'amu Loum somo uhwon'i'mo osoponta'ni hwaho Sipen osopono wamo limentisofoho.

22 Oseso ngko sekwoe ango spono wose'ma'monji ko yontneso olo syoho yalokwe hilo kako ngkimo n̄kiloj̄ipeehon̄ngki ngko sekumo mose'maso'njo imentohefoho. 23 Soswo pi'n̄ngo engo somo ngko sekumo wose'ma'monji imote sohwo'ni i olohonta ngko olo hwaho lopo nje syohoso moi'wo esojwao'maleno. Oso'no olohonta ngko sekumo wose'ma'monnoho. 24 Oseso ngko sekumo si'mo'mo sehoni'mo t̄ifi sohonta ngko hwaho nom'ne Si'pen spono wamonnoho. I oso'no ngko sekwo'n̄ji we'enehwo nohumahm'mo nje si'meho wopi'ngo kaki'no wan̄mo'nono. I osohonta sekwo ngkimo hwaho Si'pen hon̄ngkanoso nt̄ihwaf̄ikujo'no ngko wamonnoho.

25 I oso'no si'mo'mo ngko An̄ituye a'amu Jelusalem humayo yo'mayo umofonyo inyo somo hamniyoho yo'mayoso wosi'yohojamonnoho. 26 A'amu Masetouniya so'n̄ji Ngki'lik so'n̄ji hofi'ko An̄itumo si'meho uȳiwo'n̄ngkohofoso hofi'ko hofi'koe yo'mayo yo'mayoso nuhu'mokont̄ifi An̄ituye a'amu Jelusalemmjo somo hofi'ko yo'mayo so'no umofonyo iwo'n̄ngkohofosomne'no ufo'mayo'ne hungkuno nano mtito'malofofoho. 27 Oso a'amu somo fo'mayo'ne mtito'malofoso wopi'ngofoho. Oseso si'mo'mo a'amu Jelusalemmjoso hofi'ko An̄ituye hungkuno upa'nont̄ifi hofi'ko a'amu temtifo kengo somo hofi'koe huyo'mangomo ufo'mayo'ne hofi'ko a'amu An̄ituye hungkuno ujo'ne uhwat̄imentohofofoho. Oso'no a'amu temtifo kengoso hofi'ko olohonta a'amu Jelusalemmjo somo aku ufo'mayo'ne yahinoso nto'nohinofoho.

28 Yo'mayo ho'yango oso a'amu hiso hofiko hu'mokahinnyoso ntopahon'ingko ngko Jelusalemmjo a'amu sofe ahomo woho'nahumonno'no yohono. Oso syoho hiso moi'wo esojwaohm'mo ngko sekwoe ango sopo nose'mahm'mo osohonta ngko hwaho Sipen osopono wamonnoho. 29 Olo so'no ngko huno niyohoho. U ngko sekumo se'ma'meso u Kilais kako nakumo wop'ingo nalohofihwoso'no nakwo wonyoangkafo wohumantanoho.

30 U nje a'amu soku, ngko olo so'no ni'mo'n'ingkohoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais osohwo kako nakumo wop'ingo naloho'mentiso so'no kakoe Towahuno Wop'ingo sohwo nakwoe simeho mo'mjo somo ujo entohojwo nasiwo'n'ingki sohweho. Sekwo ngkine'no Mpohwo Anitu kako ngkimo ni'fo'mayo'ne jomo yokumpohn'nyo ulimno. 31 A'amu hwaho Jutiya humalofoso hofiko Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ingkohoho somne'no sekwo huno syafisyikuji, u oso a'amuso hofiko Poulimo tohino uy'fitnnoho likuji oso'no sekwo ngkimo ni'fo'mayo'ne Anitumo jomo yokumpohn'nyo ulimno. Oso hamniyoho yo'mayo a'amu uhu'mokumalofoso ngko Jelusalemne'no nomotasi'me'no hofiko nuhwon'ingkuji hofikoe simeho wop'ingo umo'n'ingkuhwoso'no womantifeho. Oso'ntnne'no sekwo Mpohumo jomo ulimno. 32 Oseso Anitu kako olo so'no umo'noso'manji ngko simeho wop'ingo'nji nose'mahm'mo sekwo'nji ngko usijo'no we'nehwo nohumahm'mo ngko nje

huyo'mango yokumpohn'nyo woma'monnoho.

³³ Anitu kako nakwoe simeho pompengo ifisy-onafiwo'n'ngkiso hwapingo sohwo kako sekwo a'amu hopi'nonohino sokunonji wohumano. Nehopeho.

16

Poul kako hwe moya'mi pi'n'ingo engo somo nje a'amu kuyoho ulimentisofoho.

¹ Nakwoe nampohwo Fipisi kako a'amu Senikiliya oso ponjoso hofiko Anitu ne'no uhu'mokuwo'n'ngkohofosomo ufo'mawo'n'ngkisosi kako sekumo se'mahwoso'no sekwo kakimo wopingo ulohopmno. ² Oso a'mu Fipi kako Anituye syoho ulohofiyosi kako sekwo'nji humahwoso'no kako Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyalokuso so'no sekwo sekwoe senampi ne pa'nyo umo'nono. Sekwo kakimo wopingo ulohofikuji umokosyohumamno. U kako yo'mayo oso'no umofonyo ihwoso'no sekwo kakimo ufo'mapmno. Hwapingoso kako hwe moya'mi pi'n'ingo engo somo ufo'manto ngko huhwo'nimo nifo'mawo'n'ngkisiyoho.

³ Oso a'mu Pilisila'nji kakoe hwehwo Akwila'nji osiya'u'nji siko ngko'nji Kilais Jisasiye syoho afa'nono iwo'n'ngkuhwone ya'uyoho. Oso hisiya'umne'no nje a'amu ya'uyoho ulalokweno. Oso'no sekwo sikimo njimno. ⁴ Siko ngkimo nifo'ma'mentisiyo so'no a'amu nom'neso hofiko sikimo wofonjosyano lahon'ngkofi siko poyo imo'nyo'neso siko iyoho

miyo'njo imentisiyefoho. Oso'no ngko'nohini isamoyoka mulalokuyohono. O'o, a'amu temtifo kengo kengo hopi'nonohinoso hofiko Anitumo simeho uyalokwofoso hofiko osiya'umo isamoyoka mikunimposo ulalokwofo. ⁵ Oso a'amu siya'uye anggo somo a'amu hofiko Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohoho osomne'no nje a'amufu ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

Oso hwe Epinitas sohwo kako nje a'amu ne hweho. Osohwo kako hwaho Esiya sopo humanto kako a'amu Anitumo simeho muyo'njo sohonta kako kaki'no uyimentisofoho. Oso a'amu sohune'no nje a'amu hwosoho ulalokweno. Oso'no sekwo kakimo njimno.

⁶ Oso nom'ne a'amu Maliya hne'no ngko nje a'amuyoho ose ulalokweno. Oso'no sekwo kakimo njimno. Kako syoho yokumpohn'nyo engo yonto sekumo sefo'ma'mentisofoho.

⁷ I nom'ne hwe hufa'u temtifo Juta oso mta'ango Antilounikas'nji Juniyas ntnne'no ngko nje a'amu hwa'uyo ulalokweno. Oso'no sekwo sikimo njimno. Siko ngko'nji impo'angomo humamotowonefoho. Oso huhwo sohwa'uye yofeso a'amu *apousel* so'njo ajwo sopo weho. Osohonta ngko Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono muyo sohonta siko Kilaisimne'no simeho kaki'no uyimentisiyefoho.

⁸ Hwe nom'ne Ampiliyetas oso hune'no nje a'amuhwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno. Kako nje a'amu ne hweho. Kako ngko hopa nakwoe Hwe Engo sohune'no simonyo yalofoho.

⁹ Ngko Upanos ne'no nje a'amu hwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno. Kako ngko'nji

Kilaisimne'no syoho afa'njo hwoya'yoho. Oso-humo ulikuji Sitekis oso huhumo ulimno. Ngko kakine'no nje a'amu hwe ulalokweno.

¹⁰ Ngko hwe nom'ne Apelisine'no nje a'amu hwe ulalokweno. Sekwo kakimo nje a'amu hwe kilalofoho njimno. Kako Kilaisiye hungkunomo nto'no iningkowalofoho.

Hwe nom'ne Alisitoup+yulas montohwamne'no nje montohwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

¹¹ Hwe nom'ne nje temtitifo mta'ango Heloutiyan oso hune'no ngko nje a'amu hwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno.

Hwe nom'ne Nasisas montohwamne'no ngko nje montohwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno. Hofiko nakwoe Hwe Engo sohumo simeho uyalokwofo.

¹² Oso a'mu hufa'u Tilaifina'nji Tilaifousa'nji siko Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo yalokusiyu. Oso fa'une'no nje a'amu faswo ulalokweno. Sekwo sikimo njimno.

I nom'ne a'mu Pesis osi kako nje nampohweho. Osi kako Hwe Engo sohwoe syohoso yokumpohn'nyo iwo'ningkisiyoho. Oso hisi ne'no ngko nje nampohwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno.

¹³ Oso hwe Lufos oso hune'no ngko nje a'amuhwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno. Oso huhwo sohwo kako Hwe Engo Kilaisimo tifi iningkawowo'ningkiso hweho. Kona'wohi hi osenohinoho. Oso hisi kako nekwoe na'uyoho.

¹⁴ Ngko oso hwe Asinikilitos, Filekounyo, Hemesiyo, Patiloupasiyo, Hemasiyo, oso hwanji

nom'ne a'amu huhwo sohwanji humalofo sohwanne'no nje a'amuhwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

¹⁵ Ngko oso a'amu Filoulokos, Juliya, Neleyos, kakoe konampi, Oulimpas, nom'ne a'amu Anitumo simeho uy+wo'n+ngkohofoso hofiko'nji humalofo oso hwanne'no ngko nje a'amu hwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

¹⁶ Sekwo a'amu anga'no anga'nohino soku, sekwo nom'ne a'amu hofiko Anitumo simeho uy+wo'n+ngkohofoso so'nji noswo'n+ngkuji osopo nuhu'mokohumafikuji aho po'n+mno. A'amu hopi'nono hofiko Jisas Kilaisimo simeho uyalokwofoso hofiko sekumo nakwoe a'amu kuyoho selalokwofo.

Sekwo a'amumo wonyo imokiyo'nyo somne'no i'waho nto'no fiyimno.

¹⁷ Nje a'amu soku, ngko sekwoe huno somo wasefohoto'monne'no yohono. Anituye hungkuno sekwo upa'n+wo'n+ngkohofoso somo a'amu fehohnjoso hofiko hwotoho fenti'fi a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n+ngkohofoso somo husilo husilofo wolohofanti'fi lohofalokwofo. Osomne'no sekwo i'waho nto'no fiyimno. Hofiko Anituye a'amu ne somo hon+ngkano hwasyo osomo ipemotowalokwofo. ¹⁸ Hofiko nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye syohoso miyalokuyohofoso. Yo'mayo wonyo hofikoe simeho umo lonte somo in+ngkwalokwofo. A'amu hon+ngkano wonyo osomne'no mosyafisiyo'njo osomo hofiko hungkuno wop+ngoso afofo'nji ulontifeso hofiko hwasyo

honɪŋkanomo ipemotawowo'nɪŋkohofofoho.
 19 Sekwo Anɪtuye hungkunomo inɪŋkawentifi
 yokumpohn'nyo lohokwofo. Oso'no a'amu
 ango'meemjoso nto upa'nɪmentohofofoho.
 Oso'no ngko sekune'no sɪmonyo yalokweno.
 Ngko olo somne'no nɪmo'nɪŋkohoho. Sekwo
 yahino wopɪngo somo tɪpemaɪkuji osomnohino
 finɪŋkamno. Sekwo oso yahino wonyo
 somne'no huno apa'no nosyafɪsyɪkutoho.
 20 Anɪtu kako nakwoe sɪmeho somo pompengo
 imokiyo hwapɪngo sohwo kako we'ɛnɛpi
 Setenɪmo nɪhu'nahone hwotoho fehwosi kakimo
 sekwoe sɪɪlaku'nyo'mo uhumatɪ'montonoho.
 Nakwoe Hwe Engo Jisas Kɪlais kako sekumo
 wopɪngo waselohofono.

*A'amu Poulɪ'nji humamentohofoso hofɪko
 a'amu Loummjo somo nakwoe a'amufoho
 ulɪmentohofofoho.*

21 Timouti kako ngko'nji syoho afa'nono
 iwo'nɪŋkuhwoyo sohwo kako sekumo nje
 a'amufo selalofoho. A'amu nom'ne hofɪko nje
 temtitofo mta'ango sohwa Lusiyoasɪyo Jesounɪyo
 Sousipata oso hwanji hofɪko nakwoe a'amu
 hwafo selalokwofo.

22 Ngko Tetiyos huhwo'nnonji Poul kakoe
 mango mta'ni olo hungkunolo ntahonɪŋki ngko
 sekune'no semtɪ'mokiyalokwe sohwo'ni ngko
 Anɪtumo sɪmeho uyonji olo hungkuno loso
 selalokweno, Sekwo nje a'amu kuyoho.

23 Ngkaiyos kako sekumo nje a'amufo
 selalofoho. Ngko kakoe angomo humentanɪngko
 wopɪngo nɪmokosyohumaho. A'amu kakoe

angomo Anitune'no uhu'mokuwo'n'ingkohofu
somo kako hofikimo wopingo ulo-
hofiwo'n'ingkisofoho.

Elastos sohwo kako olo ango loponjo hwe engo
hwaho mokosyohumawo'n'ingkohofu sohwa
hofikoe iyoswo hamniyoho'njo yo'mayoso nto'no
emokosyohumawo'n'ingkiso hweho. Oso hwo'nji
nen'ingkwa'wehwo Kwatosi'nji siko sekumo
nekwoe a'amufu selalokusiyo.

²⁴ [Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako kakoe
yahino wopingosokwo hopi'nonohino sokumo
ufehu'mokasesyono. Nehopeho.]

Nakwo Anituye yofe woho'nomano.

²⁵ Ngko Jisas Kilaisiye hungkuno wopingo
losetihwawo'n'ingkoheso Anitu kako oso
hungkuno hiso'nji sekumo yokumpohn'nyo
sesofitofoso hoponoho. Oso hungkuno
hiloso hohonta hiyaso'mo wo'mojoso
olohonta Anitu kako utihwa'nyopo ujo
mehontojwahumasofoho. ²⁶ Anitu kako
songo ne'no humaso osohwo kako a'amumo
hungkuno uyahon'ingki limotofo sohwa
hofiko olo hungkuno homo losomo ifalifaliyo
mti'mokumentohofofoho. Oso'no olo hungkuno
hilo so'no Anitu kako syoho hiso nejopahon'ingki
nakwo sekumo selalokuhwono. Oso'no
temtitofu hopi'nonohinoso hofiko oso hungkuno
hiyaso'mo wo'mojo so'no huno uyahon'ingki
hofikoe hunoso ehohosi'hummentisofoho. Oso'no
a'amu hopi'nono hofiko oso hungkuno homo
somo si'meho hi'ntnnono uyikuji kakoe yahino
wopingo somo nuhwon'ingkuji tifi un'ingkapife.

27 Oso Anitu huhwo sohwo kako'nohini
huno hwapingo'njo hweho. Yo'mayo kakoe
hwomu Jisas Kilais nakune'no naloho'mentiso
oso'no nakwo Anituye yofe engolopohamo
woho'nomehwano.

Oso hungkunoso nehopeho.

**Mpohwoe Hungkuno Songofoho
The New Testament and Genesis in the Safeyoka
(Ampeeli-Wojokeso) language of Papua New Guinea
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Safeyoka
long Niugini**

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ampeeli-Wojokeso (Safeyoka)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2011-12-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

f526da1e-a607-571c-ba86-56367d7583f3